

Soubor nástrojů pro učitele a studenty o transdisciplinárním přístupu k aktuálním otázkám

Úvod	3
Typy pohybu a analýza pohybu	4
Hlavní struktury a vlastnosti pohybu	4
Klasifikace pohybů	5
Věcné návrhy	5
Pohyby hodnot	6
Politika návrhů	6
Analýza návrhu a sestavení spisu	7
Metoda klíčových slov	8
Metoda zúčastněných stran	9
Metoda emise zásob	10
Další úvahy	10
Hodnoty	10
Realizace v praxi	11
Obsah druhé strany	11
Rámcování vašeho případu	11
Místo a čas	11
Zásadní pohyby - klíčová slova	12
Návrhy politik - model	13
Výzkum pro diskusi	13
Úvod	13
Výuka objevování problémů	14
Metody pro výzkumné objevy	14
Vytváření témat pro diskusi	15
Použití metody konceptu a zúčastněných stran	16
Provádění výzkumu	18
Vyhledávání a interpretace materiálů	18
Závěr	19
Zdroje	20
Případové studie diskusních případů	20
Tato sněmovna by zrušila farmaceutické patenty.	20
Definice	20
Kontext	21
Problém	23
Argumenty pro návrh	23
Stávající patentová struktura vede k vysokým cenám léků,	23

Patenty nutí farmaceutické firmy, aby se zaměřovaly výhradně na nemoci, které postihují bohaté obyvatelstvo, a ignorovaly nemoci, které postihují obyvatelstvo zaostalých zemí.	26
Patenty omezují právo lidí na přístup ke znalostem	28
Argumenty pro námitku	31
Bez příjmů z patentových monopolů by se farmaceutický výzkum a vývoj zastavil, což by pacienty připravilo o nové léčebné postupy.	31
Patenty podporují domácí výzkum.	33
Patentový monopol je výhodný pro znalosti a umožňuje malým podnikům zůstat nezávislymi.	35
Tento Parlament je proti cílům v oblasti emisí CO2 pro rozvojové ekonomiky	37
Definice	37
Strategické úvahy	38
Argumenty pro návrh	38
Hospodářský rozvoj rozvojových zemí je důležitější než ochrana klimatu	38
Rozvojové země si zaslouží co nejrychlejší rozvoj.	40
Emisní cíle by vyvolaly odpor občanů rozvojových zemí.	42
Argumenty pro námitku	44
Změna klimatu by měla být hlavní prioritou	44
Emisní cíle pro rozvojové země brání "outsourcingu" emisí	47
Emisní cíle nebrání hospodářskému růstu	49
Média THBT by se měla zaměřit spíše na úspěchy přistěhovalců než na případy jejich vyloučení, utrpení nebo zranitelnosti.	51
Kontext, definice a model	51
Argumenty pro návrh	52
Odstraňování negativních příběhů	52
Pozitivní posilování a integrace	55
Úloha médií	56
Měli bychom chtít více přistěhovalectví	57
Argumenty pro námitku	57
Povinnost médií informovat pravdivě	58
Riziko selektivního zastoupení modelových menšin	59
Potenciální zpětná vazba ze strany publika	61
Strategické úvahy, jazyk a etické aspekty	61
Zdroje	64
Tento dům se domnívá, že přírodní zdroje by nikdy neměly být ve vlastnictví soukromých subjektů.	64
Definice	64
Kontext	65
Argumenty návrhu	65
Soukromé vlastnictví přírodních zdrojů je škodlivé pro životní prostředí.	65
Soukromé vlastnictví přírodních zdrojů je nemorální	66
Privatizace přírodních zdrojů poškozuje hospodářský blahobyt společnosti	67
Argumenty opozice	68
Soukromé vlastnictví přírodních zdrojů podporuje hospodářský růst a blahobyt.	68

Úvod

Před vámi je výsledek 3 projektu GEASA. Tento výsledek je určen učitelům i studentům jako pomůcka pro lepší pochopení a aplikaci metodiky debatování ve výuce.

Prvních několik kapitol se zabývá některými teoretickými poznatky o tom, jak nejlépe přistupovat k některým pojmům v debatování (analýza návrhu, rešerše, tvorba argumentů), a nabízí praktické tipy pro studenty a učitele, jak si tyto dovednosti osvojit a použít je k pochopení dalších výsledků tohoto projektu.

Významnou část R3 tvoří případové studie - ucelené sbírky definic, souvislostí a argumentů pro a proti čtyřem různým diskusním návrhům.

Na jedné straně tyto případové studie slouží jako příklady výsledků, které může metodika diskuse přinést. V celém textu Result odkazujeme na argumenty, vyvrácení a kompletní případy. Čtenáři se mohou spolehnout na Výsledek 3, aby si tyto pojmy lépe osvojili a mohli lépe realizovat námi navržené plány výuky i celkové pedagogické zásady tohoto projektu.

Případové studie navíc fungují jako pracovní listy, lze je například použít pro cvičení na vyvrácení nebo analýzu případu. Doporučujeme učitelům, aby s nimi pracovali kreativně a případně je používali jako zdroje v hodinách. Debata ve třídě často vyžaduje velkou přípravu, aby byla dobře vedena, případové studie jsou způsobem, jakým lze tuto přípravu využít. Debatní případy se v žádném případě neskládají z "dokonalých" argumentů a analýz. Naopak, vzhledem k tomu, že byly vypracovány různými profily jednotlivců (učitelů, trenérů debat, vysokoškolských učitelů, výzkumných pracovníků, bývalých debatérů...) z celé Evropy, jsou odrazem různých stylů argumentace používaných v současném evropském vzdělávacím prostředí.

Typy pohybu a analýza pohybu

Na následujících stránkách předpokládáme, že budeme-li hovořit o debatě, budeme mít na mysli jako celek regulované debaťní formáty (například britský parlamentní, Popperův, WSDF, Lincoln-Douglas a mnoho dalších) s jejich předpisy a zvláštnostmi. V tomto ohledu je debata diskusí nebo, použijeme-li přesnější definici, výměnou argumentů, vyvracení a názorů na něco, co se běžně nazývá "návrh". Proto můžeme návrh definovat také jako to, o čem debata je, což znamená, že návrh omezuje šance debatérů a jít sem a tam a vyhnout se konkrétním nebo nepříjemným otázkám a problémům. Debata zpravidla probíhá mezi skupinami lidí, obvykle nazývanými "týmy", rozdělenými na dvě strany; jedna strana návrh podporuje (strana navrhovatelů) a druhá strana návrhu oponuje (strana odpůrců). To znamená, že každý návrh, aby mohl být považován za dobrý návrh, musí být diskutabilní: jinými slovy, dobrý návrh musí dávat oběma týmům reálnou šanci na vítězství v debatě a musí se týkat problému, o kterém lze skutečně diskutovat dvěma protichůdnými stanovisky.

Po objasnění těchto základních principů je možné přistoupit k charakteristice pohybu: na následujících stránkách stručně vysvětlíme jeho strukturu, vlastnosti, klasifikaci, analýzu a definici případu debaty na základě úvahy o pohybu. S ohledem na to, co bylo napsáno v prvních řádcích, tedy že existuje mnoho upravených debaťních formátů, budeme pokračovat popisem obecných a hlavních rysů, které jsou obvykle společné většině formátů.

Hlavní struktury a vlastnosti pohybu

Návrh musí být strukturován velmi přehledně, a to jak podle gramatiky, tak podle chápání jeho obsahu. Návrh "THBT (=Tato sněmovna se domnívá, že) v Evropské unii musí být nejdůležitější rozhodnutí přijímána většinou, a nikoli jednomyslně" tyto dva požadavky splňuje: je gramaticky správný a dokonale srozumitelný. A je také diskutabilní, protože někdo by se mohl postavit na stranu navrhovatele a návrh podpořit, a někdo jiný by se mohl postavit na stranu opozice a být proti. To je hlavní důvod, proč je velmi důležité sestavit návrh správně: pokud ho vyjádříme špatně podle gramatických pravidel nebo pokud jeho sdělení není jasné a logické, nepodaří se nám posunout výchozí krok debaty, a tak to, co se stane, nepovede k dobré a produktivní práci pro naše studenty a pro nás.

Existují i další důvody, proč by měl být návrh jasný, zejména pokud jsou debatěři začátečníci nebo velmi mladí studenti: vždy by také mělo být možné vytvořit kontext, do kterého by mohl být návrh zasazen. Tento kontext, obvykle nazývaný rámec, je jakousi velkou nádobou, do níž lze návrh vložit, aby mohl být projednán. V předchozím návrhu bychom si jako rámec mohli představit současnou válečnou situaci mezi Ukrajinou a Ruskem nebo velké otázky týkající se imigrace či jiné důležité argumenty.

Klasifikace pohybů

Existuje mnoho způsobů klasifikace pohybů a každý z nich odpovídá logickým a funkčním principům. Nejběžnější klasifikace návrhů, kterou sdílí mnoho regulovaných debatních formátů, je rozděluje do tří typologií. Hned na začátku následujícího výkladu je však třeba objasnit jednu věc: klasifikaci pohybů, která bude ukázána, nelze brát příliš rigidně - díky praxi každý debatér a každý kouč (tedy každý učitel) zjistí, že tato klasická typologie je velmi užitečná i pro experty, ale je skutečně velmi bohatá na různé tóniny. To znamená, že debatěři a koučové si brzy uvědomí, že je velmi obtížné, možná lépe řečeno nepravděpodobné, aby nějaký návrh patřil pouze do jedné typologie. Po vytvoření této obecné představy se můžeme zabývat obvyklou klasickou klasifikací návrhů, která je dělí na tři typologie: návrhy faktů, návrhy hodnot a návrhy politiky (policy motions).

Věcné návrhy

Tyto pohyby se týkají skutečnosti, přesněji řečeno toho, zda něco je nebo není, bylo nebo nebylo, bude nebo nebude: proto se nazývají "pohyby skutečností". "THBT na konci tohoto století se světová populace zdvojnásobí": to je příklad návrhu faktů, protože během debaty by měl navrhovatel přinést argumenty založené především na faktech, údajích a vědeckých hypotézách, aby návrh podpořil; na druhé straně by měla opozice přinést argumenty založené především na faktech, údajích a vědeckých hypotézách, aby návrh odmítla. Nikdy bychom neměli zapomínat na to, že debata probíhá před jedním nebo více soudci (obvykle jich je lichý počet): to znamená, že každá strana může dosáhnout cíle vyhrát debatu pouze tak, že přesvědčí soudce (soudce), ale to také znamená, že každá strana musí vyjádřit jednu nebo více norem, aby soudce (soudci) dokázal posoudit, zda jeden tým dosáhl svého cíle. V případě předchozího návrhu by mohl návrh vyhrát debatu tvrzením, že určitá míra porodnosti určí zdvojnásobení světové populace, a následným prokázáním vědecké konzistence této míry porodnosti. Opozice by naopak mohla zvítězit tím, že by zastávala přesně stejnou normu, ale pak by tvrdila, že norma stanovená návrhem (míra porodnosti) není vědecky prokázána nebo je

nepravděpodobná. Vzhledem k tomu, co bylo předpokládáno o pohybech faktů, vyplývá, že tato typologie, i když je jasně založena na důkazech, přesto vyžaduje určité podmínky, aby mohla být řádně projednána.

Pohyby hodnot

Tyto pohyby se týkají vnitřní hodnoty něčeho, nebo, abychom lépe vyjádřili myšlenku, týkají se posuzování morální nebo estetické hodnoty události, situace nebo skutečnosti, která musí být kvalifikována v souladu s tím, co se obecně považuje za správné nebo špatné, dobré nebo špatné, příjemné nebo nepříjemné. "THS (=Tato sněmovna podporuje) potrat jako nezadatelné právo žen": toto je příklad hodnotového návrhu, protože během rozpravy by měl návrhovač přinést argumenty, které by ukázaly, že existují lidské, společenské nebo morální hodnoty, které návrh podporují, jako je právo nakládat s vlastním životem a tělem a právo rozhodnout se porodit či neporodit dítě. Tato strana by měla být schopna přimět soudce (soudce), aby viděl, jak jsou tato práva důležitá a jak hluboce jsou v dnešním světě a v současné společnosti potřebná. Opozice by naopak měla přinést argumenty, které by ukázaly, že existují i jiné hodnoty, které by měl soudce (soudci) pečlivě zohlednit, například práva nenarozeného dítěte; nebo by se mohla vydat jinou cestou a ukázat důsledky, které by přijetí názoru opozice mohlo způsobit mnoha dalším podobným hodnotám, a tím i společnosti a lidem. Jak je vidět z uvedeného příkladu, obecně se předpokládá, že návrh hodnot disponuje předmětem diskuse (v tomto případě potrat jako právo) a hodnotícím výrazem, který je s tímto předmětem spojen (nezcizitelný). Existují i další formulace této typologie a mezi nimi jsou nejčastější formule pro porovnávání věcí (nebo lidí, hodnot, chování...), často vnímaných jako protikladné (např.: "TH dává přednost Odyssei před Iliadou"), nebo pro vyslovení soudu o něčem (nebo člověku, hodnotě, chování...) vyjádřeného jako absolutní (např.: "THBT válka proti Iráku byla zlo").

Politika návrhů

Tyto návrhy se týkají něčeho, co by se mělo udělat, obvykle v určité situaci.

"THW (=Tato sněmovna by) souhlasila s tím, aby se Ukrajina stala členským státem Evropské unie": toto je příklad politického návrhu, protože návrh musí diskutovat nejen o něčem, co by se mělo udělat (tj. o politice, a v tomto případě o tom, že by Ukrajina měla vstoupit do Evropské unie jako členský stát), a o důvodech tohoto politického rozhodnutí (tj. o tom, že by se Ukrajina měla stát členským státem).tj. přinášet argumenty o tom, jak je pro Evropskou unii důležité rozšiřovat se na Západ z ekonomických nebo vojenských důvodů); ale také si musí umět představit současnou reálnou situaci, do níž by tato volba a důvody měly být zasazeny (tj.

tvrdit, že existuje reálné a konkrétní nebezpečí, že Rusko rozšíří svůj vliv na Východ).

To znamená, že před projednáváním politického návrhu musí návrh definovat rámec návrhu a jasně uvést, jaký obrovský problém (problém, otázka; alespoň jeden) se vyřeší, pokud se na návrh odpoví "ano". Opozice má různá břemena a zpravidla musí hájit status quo (=jak se věci nyní v reálném světě mají: v tomto případě, že se Ukrajina nemá stát členským státem Evropské unie), i když někdy by bylo možné rozhodnout jinak: Opozice by například mohla souhlasit (částečně nebo zcela) s předpokladem návrhu, s rámcem a problémy popsány v návrhu, ale mohla by oponovat řešením, která nabízí návrh, a navrhnout jiná řešení všech těchto otázek a problémů a ukázat, že řešení opozice by měla být upřednostněna před řešeními návrhu. V případě tohoto návrhu by opozice mohla souhlasit s návrhem ohledně nebezpečí způsobeného expanzí Ruska na východ a ohledně nutnosti silnějších hospodářských paktů s Ukrajinou, ale mohla by tvrdit, že vstup Ukrajiny do Evropské unie způsobí tvrdou válku o energii, která přinese více zla než užitku samotné Evropské unii. Nicméně opozice by měla vždy ukázat, že politika plánovaná návrhem není správná, nebo že není proveditelná, nebo že způsobí více škod než užitku, nebo že problém (otázka, problém), který návrh nastolil, je špatný nebo není tak relevantní, aby způsobil tak obrovské změny v mnoha oblastech, například v politické, vojenské, ekonomické a strategické. Návrh má také další břemeno, protože musí navrhnout plán, což je stručné, ale jasné a logické vysvětlení, jak by tým návrh realizoval. Plán by měl být striktně spojen s rámcem a vytyčenými problémy a představuje jeden ze základních kroků rozpravy, protože by měl být jakousi deklarací záměru, v níž je třeba vysvětlit některé základní postupy. Plán by měl například uvažovat o tom, zda existují nějaké mezikroky, které je třeba učinit před dosažením konečného cíle návrhu, nebo by se měl zabývat největšími problémy způsobenými změnami, které návrh požaduje, nebo by měl zvážit a předvídat, kolik času je třeba k dosažení těchto změn. Pokud jde o náš návrh, měl by plán návrhu zvážit například kroky potřebné k tomu, aby se Ukrajina stala členským státem Evropské unie podle Ústavy Evropské unie, nebo jak by bylo možné dosáhnout jednomyslnosti členů státu o vstupu Ukrajiny do Evropské unie a podobně. Zpochybnění plánu Návrhu a jeho odmítnutí (zcela nebo částečně) poukázáním na jeho nekonzistentnost nebo jeho slabá místa v jedné z hlavních zátěží opozice.

Uvedené vysvětlení klasifikace návrhu je stručné a omezuje se na podstatné body; nyní by však mělo být jasné to, co bylo napsáno dříve, totiž že je poměrně obtížné projednat návrh, který patří zcela pouze do jedné typologie, protože obecně se hodnoty týkají i návrhů věcných a návrhů politických.

Analýza návrhu a sestavení spisu

Stručně jsme se zabývali základními pojmy o struktuře a typologii návrhů; nyní můžeme přejít k další důležité otázce: jak začít pracovat s návrhem a jak dát rozpravě správnou strukturu.

Výborným způsobem, jak zahájit přípravu, je zamyslet se nad tím, proč byl návrh vybrán k projednání. Většina návrhů se neobjevuje z ničeho nic, ale souvisí s nějakým problémem, o kterém se ve společnosti diskutuje.

Co se v poslední době děje ve světě? Pokud sledujete zprávy, měli byste vědět o všech významných současných problémech. Ačkoli se to tak může zdát z vaší sociální bubliny posílené algoritmy sociálních médií, problémy jsou málokdy jednostranné. Sledování kvalitních nezávislých médií a získávání informací z různých zdrojů vám může pomoci pochopit postoj různých zainteresovaných stran k danému pohybu. Inspirace skutečnými argumenty vám usnadní proces budování případu.

Uvažujme následující návrh: "THBT do roku 2030 by se v Evropské unii měla prodávat pouze vozidla s elektrickými motory". Podle dříve vysvětlené typologie lze tyto návrhy zařadit mezi politické návrhy, ale nyní je třeba vybudovat argumentaci, tj. vybudovat celou strukturu, která podpoří náš výklad návrhu, včetně hodnot, plánu, argumentů a čehokoli, co bude třeba. Nejdříve je třeba vytvořit rámec: můžeme se odvolávat na životní prostředí, na znečištění, na klimatické změny, na zvyšování teplot na Zemi. Tyto úvahy, jsou-li dobře vyjádřeny, tvoří rámec: účelem je přesvědčit soudce (soudce), že existují obrovské problémy, kterým je třeba čelit, a že odpověď "ano" na návrh by mohla být jejich dobrým řešením, i když jen částečným. Pak je třeba definovat některá důležitá slova návrhu. To je břemeno návrhu (ale oponent by mohl odmítnout definice uvedené v návrhu; v takovém případě budou uvedeny jiné definice, ale až poté, co vysvětlí, proč ty, které uvádí návrh, nejsou přijatelné). Definice musí být diskutabilní: to znamená, že musí být dostatečně široké, aby je Opozice mohla přijmout a diskutovat podle nich. Vždy je však třeba se debatě o definicích vyhnout. V případě našich návrhů jsou slova, která je třeba absolutně definovat, "vozidla" (měla by být zahrnuta nákladní vozidla a podobné dopravní prostředky?) a "elektromotor" (měly by být zahrnuty hybridy?). Existuje mnoho způsobů, jak přistupovat k návrhu, aby bylo možné vytvořit případ, najít správné hodnoty, vytvořit nejlepší argumenty, představit si nejúčinnější protiargumenty. Na následujících několika málo řádcích se stručně zmíníme o několika z nich.

Metoda klíčových slov

Když uvedeme definici nejdůležitějších slov obsažených v návrhu, podáváme výklad návrhu. Zahrnutí nebo nezahrnutí hybridů do definice "elektromotorů" znamená výklad návrhu, a tedy určitý přístup k diskusi, protože argumenty se musí lišit podle

naší volby; totéž by se stalo, kdybychom uvažovali o definici "vozidel". Proto můžeme diskusí o definici klíčových slov pokračovat v přemýšlení o argumentech ve prospěch nebo proti návrhu, o vyvrácení toho, jaký rámec je nejlepší zvolit. Klíčová slova nám také mohou pomoci na jedné straně najít důkazy na podporu nebo proti návrhu, na druhé straně vzít v úvahu otázky spojené s otázkou, o které diskutujeme. Je to dobrá metoda, jak začít debatu, protože celkově jde o intuitivní způsob, jak k návrhu přistupovat a jak provádět brainstorming.

Metoda zúčastněných stran

Zainteresované strany v debatě jsou subjekty (lidé, skupiny lidí, organizace atd.), kterých se návrh týká. Pokud se například hovoří o západních sankcích proti nedemokratickým zemím, relevantními zúčastněnými stranami mohou být občané sankcionované země, vládní úředníci, oligarchové, západní občané, třetí země atd.

Návrhy jsou zřídka kdy koncipovány tak, aby se týkaly pouze několika stran. Pokuste se vymyslet co nejvíce zúčastněných stran a pomocí své představivosti a empatie popsat dopady návrhu na jejich životy různými způsoby.

Poté, co si promyslíte, kterých zúčastněných stran se to týká, můžete pro svůj případ zvolit jednu ze dvou cest. První se nazývá analýza zainteresovaných stran. V tomto případě jsou vašimi "argumenty" samotné zúčastněné strany a vy explicitně popisujete dopady na ně. Druhý přístup spočívá v tom, že se zainteresovanými stranami pouze inspirujete a využijete je k vytvoření nezávislých argumentů, které se na věc dívají z širšího hlediska a zainteresované strany používají například pouze jako ilustrace.

Ačkoli tento přístup k uvažování o lidech ve skupinách nutně vede k určitému zobecnění, je nezbytné si uvědomit, že rozdělení zainteresovaných stran není nikdy absolutní, a vyhnout se zraňujícím stereotypům. Obecným pravidlem, když mluvíte o určité komunitě nebo menšině, je představit si, že je s vámi v místnosti přítomen člen této skupiny a poslouchá váš projev. Pokud se domníváte, že by se mohli cítit nepříjemně, je třeba upravit obsah nebo způsob přednesu.

Co by se mohlo stát s automobilovým průmyslem v celé Evropě, kdyby se do roku 2030 prodávala pouze vozidla bez elektrického motoru? Co by se stalo se zaměstnanci? Jak by reagovali na nové pracovní normy a šance? Kdo by podporoval náklady na nezbytný přechod průmyslu? Kolik by stál elektromobil? Více nebo méně, než kolik stojí dnešní automobil? Získali by občané Evropské unie více výhod, nebo by byli poškozeni? Jak by na tuto změnu reagovali? Všechny tyto otázky se týkají skupin lidí, někdy velmi velkých skupin lidí. Lidé, kteří jsou s návrhem nějakým způsobem spojeni, očekávají, že získají výhody/poškození, nebo

se k věci vyjadřují, se nazývají zúčastněné strany. Pokud budeme na tyto otázky stále odpovídat, budeme stále budovat argumentaci návrhu, vytvářet argumenty ve prospěch či neprospěch návrhu a nakonec si vymýšlet protiargumenty, které budou těmto argumentům oponovat. Tuto metodu mohou použít i začátečníci, zejména když se studenti chystají debatovat o snadných a základních návrzích; možná je trochu obtížnější ji realizovat, když máme debatovat o složitějších návrzích (jako je ten, který používáme jako příklad).

Metoda emise zásob

Tato metoda má klasický původ (teorie statusu) a jejím cílem je objasnit povahu a typologii sporu. Používá se, když se připravujeme na debatu o hodnotovém nebo politickém návrhu, které je obtížnější konfrontovat a definovat jako případy. Můžeme se setkat s různými přístupy k návrhu inspirovanými antickými klasickými teoriemi a každý z nich se vyznačuje určitými zvláštnostmi. Obecně lze říci, že metoda zásobních otázek je pokročilou metodou, která je velmi užitečná k uspořádání či reorganizaci toho, co jsme o návrhu zjistili, k přesnějšímu vymezení předmětů výzkumu, k hlubší analýze těchto předmětů a konečně také k ověření naší argumentační linie. Shrneme-li to velmi stručně, při použití zásobních otázek si klademe některé otázky jednak k materiálům, které jsme dosud zjistili, a jednak ke struktuře myšlenek a argumentů, které jsme uspořádali pro diskusi o návrhu. Tyto otázky se týkají například existence problému, který má být řešen, jeho relevance a příčin (obvykle se tomu říká "význam"); nebo identifikace některých strukturálních nedostatků stávajícího stavu (obvykle se tomu říká "relevantnost"); nebo zda je problém řešitelný a zda je plán vhodný pro jeho řešení. Vezmeme-li v úvahu náš návrh, mohou být otázky následující: Existuje konzistentní, obrovský problém, který může Evropskou unii přesvědčit, aby zastavila prodej vozidel s jiným než elektrickým motorem? Co tento problém způsobilo? Jedná se pouze o znečištění a životní prostředí, nebo jsou zde i politické, energetické a ekonomické problémy? Je možné si představit, že Evropská unie do 8 let přemění celý svůj automobilový průmysl? Jaké jsou mezikroky?

Další úvahy

Hodnoty

Hodnoty si můžete představit jako cíle, kterých se snažíte dosáhnout a které lze obecně vnímat jako "dobré", například svobodu, demokracii nebo zdraví. V debatách se často setkáte s tím, že vaše argumentace je spojena s více hodnotami - ať už explicitně, nebo implicitně. A funguje to i obráceně; při přípravě na debatu se můžete zamyslet nad některými běžně používanými hodnotami, zjistit, zda jsou nějakým způsobem ovlivněny návrhem, a pokud ano, popsat mechanismus a odvodit od něj své argumenty.

Může být také užitečné zamyslet se nad některými typickými střety protichůdných hodnot - zdraví vs. svoboda, společenská bezpečnost vs. soukromí jednotlivce atd. Pokud máte pocit, že jsou pro návrh relevantní, může vám to pomoci nejen připravit vlastní argumenty a předvídat, jaká může být reakce protistrany.

Realizace v praxi

Tato strategie je použitelná pro praktické návrhy, které se zaměřují na reálné dopady návrhu a diskutují o tom, zda by měl být realizován, podpořen, oželeť atd. Můžete se zamyslet nad tím, zda a jak byl návrh realizován v různých zemích nebo městech.

Pokud o takových příkladech víte - jaké byly výsledky ve srovnání s minulostí nebo s jinými zeměmi? Pokud to chcete použít jako podporu svého případu, zdůvodněte, proč je tato politika hlavní příčinou změny, a nezaměňujte korelaci s příčinou.

Pokud víte, že tato politika nebyla dosud nikde zavedena, jaký je důvod? Existují nějaké praktické překážky, které brání jejímu správnému fungování v praxi? Odpovědi na tyto otázky vám mohou pomoci získat inspiraci pro váš případ a zůstat nohama na zemi.

Obsah druhé strany

Chcete-li se připravit na střet s případem protistrany, může být užitečné použít výše uvedené techniky a přemýšlet i o druhé straně návrhu. To vám pomůže připravit se na vyvrácení druhé strany v další fázi debaty a posílit své argumenty tím, že se budete zabývat možným vyvrácením dříve, než bude vzneseno.

Rámcování vašeho případu

Poté, co jste získali obecnou představu o možném obsahu obou stran rozpravy, je třeba se hlouběji zamyslet nad technickou stránkou návrhu a rozpravy jako takové. To je sice klíčové pro návrh, který přinese definici, rámování a model v rozpravě, ale ani opozice by tuto část neměla ignorovat, aby věděla, co může očekávat, a měla připravenou argumentaci pro jakoukoli cestu, kterou se návrh rozhodne vydat.

Místo a čas

Měli byste se snažit, aby váš případ byl použitelný v co největším počtu scénářů. Čím větší bude rozsah vašeho případu, tím silnější bude. Zúžení místního nebo

časového rozsahu vašeho případu však může někdy poskytnout debatě jako celku rozumnější rámec, který umožní oběma stranám soustředit se na hlavní zásady návrhu, nikoli na okrajové případy.

Mluvit například o legalizaci adopcí stejnopohlavními páry nedává smysl v kontextu zemí, kde je homosexualita trestána trestem smrti. Proto byste měli diskutovat o rozumných hranicích návrhu, než se ponoříte hlouběji do výběru konkrétních argumentů pro váš případ.

Zásadní pohyby - klíčová slova

Principiální pohyby, které vás vedou k hodnocení určitého jevu, obvykle obsahují konkrétní klíčová slova - něco je dobré nebo špatné, měli bychom být proti něčemu nebo něco podporovat atd. Vaším úkolem jako debatérů je dát těmto abstraktním slovům jasný význam. Co znamená, že je něco dobré? Jaké jsou podmínky, které by nás měly přesvědčit, abychom něco podpořili? Vyjasnění významu těchto slov vám pomůže určit cíl debaty, ke kterému budete směřovat.

Návrhy politik - model

V porovnání s principiálními návrhy je třeba prokázat, že politické návrhy jsou nejen principiálně pravdivé, ale také fungují v reálném světě. Proto je kromě předložení důvodů, proč je realizace návrhu dobrá myšlenka, nutné uvést způsob, jak to lze provést - tomu se říká model.

Přestože není nutné a ani možné uvádět přesné technické podrobnosti plánu, většina politických návrhů má více než jeden způsob, jak je lze ve skutečnosti realizovat. Např. u návrhu TH, že by EU přijala Ukrajinu za členský stát, ovlivňuje proveditelnost a výsledky realizace návrhu více velkých otázek, jako je časový rámec nebo podmínky přistoupení.

Na základě brainstormingu si vyberte způsob, který vám nejvíce vyhovuje, a podrobně promyslete nejdůležitější aspekty modelu. Pro všechny účastníky debaty pak bude snazší představit si, jak by svět vypadal pod vaší stranou. Dbejte však na to, aby vaše návrhy vždy zůstaly realistické.

Výzkum pro diskusi

Úvod

Následující stránky poskytují učitelům základní informace, které budou potřebovat k tomu, aby mohli studenty naučit, jak vyhledávat informace pro debaty. Než začneme, je nezbytné porozumět prvkům debaty a argumentace. Použijeme rámec pro "dobrou" debatu, který vypracoval Robert Branham.

Je-li debata "procesem, vněmž se názory prosazují, podporují, zpochybňují a obhajují", pak naplnění těchto činností vyžaduje, aby argumenty diskutujících měly určité vlastnosti. Skutečná debata tedy závisí na přítomnosti čtyř vlastností argumentů:

1. Rozvoj, jehož prostřednictvím jsou předkládány a podporovány argumenty;
2. Střet, při kterém se řádně zpochybňují argumenty;
3. Rozšíření, při němž se obhajují argumenty proti vyvrácení, a
4. Perspektiva, díky níž jsou jednotlivé argumenty vztaženy k širší otázce.

Na základě těchto poznatků hledáme při výzkumu informace. Výzkum pro debatu je podobný výzkumu pro vysokoškolskou esej. Od studentů se neočekává, že se stanou "malými odborníky" na dané téma. V závislosti na tom, kdy je téma zadáno,

se od studentů očekává, že se budou orientovat buď v obou stranách, nebo budou obhajovat pouze jednu stranu tématu. Debatní výzkum motivuje spíše k širokému zájmu než k úzké odbornosti. A debata podněcuje k výzkumu argumentů uváděných v pramenech a studenti jsou vybízeni k tomu, aby rozebírali přečtené prameny na základě argumentační struktury uváděné autory, které čtou.

Debata je podnětný způsob, jak objevovat nové myšlenky. Může učitele a studenty přivést k novým zajímavým oblastem literatury a myšlení, se kterými by se jinak nesešli. Díky výzkumu, který je nutný pro přípravu na debatu, mohou studenti objevit svět nových myšlenek. Dobře připravená debata ve třídě vytváří atmosféru pro interaktivní učení, při němž studenti uplatňují myšlenky a musí své myšlenky vysvětlit.

Prvním faktorem při vytváření silné debaty je určení tématu debaty. Protože téma je základem pro všechny následující argumenty, vzrušující téma debaty studenty zaujme a nadchne je pro proces debaty. Velký podíl na úspěchu celého projektu debaty může mít to, jak prodáte téma a formát debaty.

Pokud studenty myšlenky debaty zaujmou, budou mít dostatečný zájem na tom, aby celý proces proběhl úspěšně. Věnujte proto se studenty nějaký čas rozpracování základních otázek debaty, aby byl celý proces atraktivní.

Výuka objevování problémů

Naučit studenty, jak přistupovat k tématu debaty, je dovednost objevování problémů. Lidé si obvykle uvědomují své vlastní názory na různé kontroverze a důvody, proč je zastávají, ale obvykle nejsou obeznámeni s argumenty a důvody na podporu postojů, se kterými nesouhlasí. Když se studenti stanou debatéry, musí udělat tento krok navíc, aby zjistili různé problémy v rámci kontroverze. Základním aspektem zjišťování problémů je proto pochopení argumentů podporujících protichůdné strany debaty. Studenti se musí posunout dál než k pouhému obhajování svého zvoleného postoje a aktivně se zabývat argumentací stojící za alternativními pohledy. To podporuje hlubší pochopení složitostí spojených s daným tématem.

Metody pro výzkumné objevy

Existuje několik strategií, které mohou instruktoři použít k usnadnění efektivního zjišťování problémů.

Formální studijní materiály: Analýza materiálů kurzu, jako je četba, přednášky a diskuse ve třídě, které představují protichůdné názory, může být bohatým zdrojem

potenciálních problémů. Podněcujte studenty, aby kriticky reagovali na prezentované myšlenky a identifikovali sporné body a oblasti, v nichž se objevují odlišné přístupy.

Zkoumání kontroverzí v (akademické) oblasti: Každý akademický obor má svůj podíl na probíhajících debatách a kontroverzích. Instruktoři s odbornými znalostmi v daném oboru mohou studenty nasměrovat na tyto klíčové sporné oblasti. Zkoumáním argumentů významných vědců spojených s těmito debatami mohou studenti získat cenný vhled do klíčových otázek, které jsou v rámci oboru ve hře.

Brainstorming: Brainstorming představuje dynamický způsob, jak vytvořit komplexní seznam potenciálních problémů. V malé skupině studenti volně diskutují o tématu a uvádějí všechny nápady, které se objeví. Kritiku konkrétních nápadů je třeba odložit až na dobu po úvodním brainstormingu. Cílem je podpořit volný tok nápadů, i když se zdá, že se tok zpomaluje. Jakmile je vytvořen ucelený seznam, mohou studenti analyzovat a kategorizovat myšlenky a určit ty, které představují nejvýznamnější a nevyhnutelné argumenty v rámci tématu debaty.

Myšlenkové experimenty: Myšlenkové experimenty nabízejí jedinečný přístup k odhalování problémů. Podněcováním studentů k tomu, aby si představili hypotetické scénáře, mohou vyučující odhalit základní předpoklady a potenciální důsledky související s tématem debaty. Představte si například svět, ve kterém by zvířata mohla komunikovat s lidmi. Vyžadovalo by to zásadní změnu ve vztahu mezi oběma druhy? Tento typ fantastického scénáře může odhalit klíčové otázky týkající se práv zvířat, komunikace a mezidruhové interakce. Politická debata hojně využívá myšlenkové experimenty ke zkoumání možných důsledků navrhovaných politik. Představte si program, který by výrazně zvýšil daně z příjmu bohatých občanů. Jaké ekonomické a sociální důsledky by mohly nastat? Tím, že vyučující povzbudí studenty k tomu, aby se zabývali těmito hypotetickými scénáři, mohou je vést k odhalení hlavních argumentů v rámci politické debaty.

Kombinací těchto metod mohou vyučující poskytnout studentům nástroje potřebné k efektivní identifikaci a analýze hlavních problémů v rámci jakéhokoli debatního tématu.

Vytváření témat pro diskusi

Jedním ze snadných způsobů, jak rozvíjet témata debat, je umožnit třídě, aby se podílela na jejich tvorbě a výběru. Když využijete nápady studentů, získáte z debat mnoho úspěchů. To neznamená, že se vzdáte témat pro třídu, neboť můžete studenty vést k tomu, aby se ve svých tématech zaměřili na otázky související s třídou. Můžete studentům zadat domácí úkol, aby napsali tři oblasti třídního tématu, o kterých by se chtěli dozvědět více nebo se jim věnovat do hloubky. Můžete uspořádat brainstorming, při kterém třída stráví určitý čas nadhazováním nápadů a

následně z tohoto procesu vybere zajímavé nápady. Doporučujeme, abyste studenty povzbuzovali k hledání oblastí, které neznají - aby se snažili riskovat a učit se novým věcem, místo aby přepracovávali známou látku. Zapojení studentů tím, že budou řídit oblasti, které je zajímají, zajistí jejich zapojení a usnadní vám práci při výuce.

Po stanovení tématu provedte studenty jeho analýzou a uveďte témata, která se podle vašeho očekávání v debatě objeví. Učitelé mohou studentům pomoci objevit prvky problému, které by jinak mohli přehlédnout. Budete chtít představit pojmy a hlavní myslitele, kteří o zvolené polemice píší. Pokud mají studenti reprezentovat určitý pohled na věc, požádejte je, aby si přečetli noviny z jiné ideologie nebo země. Možná budete chtít hovořit o pojmech, které studenti nemusí znát. Jedním z nejjednodušších způsobů, jak to udělat, je poskytnout třídě nebo debatérům základní článek, který nastíní, o co v každé debatě jde. To vám také nabízí příležitost nasměrovat debatu k tématům vaší třídy.

Postavení studentů do role těch, kteří ve světě rozhodují, může pomoci vytvořit nové chápání. Pokud se žáci cítí zapojeni a nadšení tématem debaty, odmění se vám silnými výstupy vlastního intelektuálního růstu, čímž se rozproudí dialektický vztah - výuka přesáhne vaše plány a přejde do něčeho jiného. Musíte jim tedy nejen poskytnout informace, ale také jim umožnit, aby se se třídou podělili o své perspektivy a názory. Tento proces objevování je pro úspěch vašich debat zásadní.

Použití metody konceptu a zúčastněných stran

Už jste si uvědomili, že rady v této kapitole neurčují jako prioritu hned se ponořit do knihovny nebo na internet. Výzkum pro diskusi se zaměřuje na vyjasnění otázek, které chceme výzkumu položit, ještě předtím, než výzkum provedeme. Závěrečný a nejdůležitější krok k analýze tématu a nalezení relevantní otázky se nazývá metoda konceptu a zainteresovaných stran.

Metoda konceptu a zainteresovaných stran je strategický přístup, který se používá k analýze problému s ohledem na různé skupiny (zainteresované strany), na které má problém, definovaný prostřednictvím ústředního tématu (konceptu), dopad. Tato metoda je obzvláště cenná při výzkumu debat a tvorbě argumentů, protože vám pomůže:

Identifikujte různé perspektivy: Zaměřením se na zúčastněné strany získáte širší porozumění problému, protože zvážíte, jak ovlivňuje různé skupiny. To může odhalit skryté úhly pohledu a potenciální důsledky, které by jinak nebyly snadno zřejmé.

Rozvíjejte fundované argumenty: Analýza zájmů zúčastněných stran vám umožní identifikovat potenciální argumenty pro a proti vašemu stanovisku. To vám pomůže předvídat protiargumenty a vytvořit silnější vyvrácení.

Zde se dozvíte, jak používat metodu konceptu a zúčastněných stran při debatě:

Krok 1: Definujte základní pojmy

Začněte tím, že jasně nastíníte hlavní téma debaty. Je to politika (např. povinná placená rodičovská dovolená), technologie (např. samořídící auta) nebo společenský problém (např. standardizované testování ve školách)? Jaké otázky jsou v sázce: svoboda, rovnost, spravedlnost? Jakých oborů se to týká: Ekonomie? Životní prostředí? Právo?

Krok 2: Brainstorming zúčastněných stran

Jakmile budete mít základní koncept, proveďte brainstorming všech skupin, kterých by se mohl přímo i nepřímo týkat. Zainteresovanými stranami mohou být:

Jednotlivci (např. studenti, rodiče, učitelé)

Skupiny (např. ekologické skupiny, odborové svazy).

Organizace (např. podniky, vládní agentury)

Rozšiřte svůj pohled na zúčastněné strany nad rámec těch, které bezprostředně znáte: Lidé žijící v jiných zemích? Lidé z menšin? Budoucí generace?

Krok 3: Analýza zájmů zúčastněných stran

U každé zúčastněné strany zvažte její potenciální postoje k tématu debaty. Jak by je to mohlo ovlivnit? Jaké jsou jejich obavy a priority?

Například k tématu, že by tento parlament zavedl všeobecný základní příjem (VBI).

Zúčastněné strany: Pracující občané, nezaměstnaní, důchodci, podniky, vládní agentury, daňoví poplatníci.

Krok 4: Vypracování argumentů

Analýzou zájmů zainteresovaných stran můžete identifikovat potenciální argumenty pro a proti hlavnímu konceptu.

Příklad (debata o UBI):

Argumenty pro UBI: větší ekonomická jistota občanů, potenciální podpora ekonomiky, protože lidé více utrácejí, snížení chudoby. (Zúčastněné strany: pracující třída, nezaměstnaní)

Argumenty proti UBI: Argumenty: demotivace k práci, zvýšení vládních výdajů, potenciální zvýšení daní. (Zúčastněné strany: podniky, daňoví poplatníci)

Přínosy metody koncepce a zainteresovaných stran pro diskusi jsou následující:

Komplexnost: Podporuje komplexní pochopení problému díky zohlednění více perspektiv.

Silnější argumenty: Předvídáním obav zúčastněných stran můžete vytvořit silnější argumenty a účinněji reagovat na případné protiargumenty.

Skryté problémy: Může vám pomoci odhalit skryté důsledky a možná řešení, která nemusí být zřejmá.

Provádění výzkumu

Mnoho studentů již výzkumné projekty dělalo, ale příprava výzkumu pro debatu pro ně bude novou zkušeností. Nejzřetelnější rozdíl spočívá v tom, že na rozdíl od tradičních výzkumných projektů, kde se student snaží vybudovat argumentaci a shromáždit informace, které podporují jeho argumentaci a vyhýbají se opačným důkazům, proces výzkumu v debatě podporuje jakýsi holistický přístup, kdy studenti musí věnovat pozornost kritikům své argumentace, protože na tyto útoky budou muset reagovat. Zkombinujte to s obvyklou trémou z výzkumu a často zjistíte, že studenti mají větší obavy z výzkumného procesu než z debaty. Tato část nabízí způsoby, jak je můžete uklidnit a usměrnit jejich výzkumné úsilí.

Debatní výzkum se liší od tradičních projektů. V debatách musí studenti zvážit protichůdné názory a připravit si účinné protiargumenty. Omezené výzkumné skupiny mohou být užitečnou strategií pro seznámení studentů s debatním výzkumem. Poskytnutím omezeného souboru zdrojů mohou učitelé řídit diskuse a zajistit soustředěný výzkum v omezeném časovém rámci. Představte si například poskytnutí pouze souboru článků z Wikipedie nebo 3-4 novinových článků.

Úspěšný výzkum začíná účinnou identifikací klíčových slov a výzkumných otázek. Klíčová slova jsou termíny používané k vyhledávání informací v databázích. Vyhledávač je také databáze. Dobře vytvořený seznam klíčových slov umožňuje studentům efektivně vyhledávat relevantní zdroje. Pro výzkumné otázky můžete použít jakékoli otázky, které vyplývají z výše uvedené analýzy pojmů a zainteresovaných stran.

Vyhledávání a interpretace materiálů

Úvodní články poskytují pevný základ pro výzkum. Tyto články nabízejí základní informace a pomáhají studentům získat základní znalosti o tématu debaty. Můžete je najít ve starých encyklopediích, úvodních učebnicích nebo prostřednictvím Wikipedie.

Celostní čtení je pro debatéry zásadní. Zahrnuje pečlivou analýzu argumentů ze všech úhlů pohledu, identifikaci klíčových bodů a vyhodnocení podpůrných důkazů (citáty, statistiky atd.) pro případné použití v debatě. Ujistěte se, že studenti rozumějí Branhamovu argumentačnímu rámci, aby měli hlavní kámen, na který mohou svúj

výzkum zavěsit. Pro výzkumné otázky zvažte následující seznam, který lze použít pro každý článek.

O čem je vybraný materiál (novinový článek/kniha/video/podcast)?

Co vás vedlo k volbě tohoto materiálu?

Co chce autor (autoři) dokázat? (Jaká jsou břemena?)

Stručně vysvětlete hlavní předpoklady, argumenty a myšlenky z vybraného materiálu.

Co si myslíte, že je nejdůležitější se z vašeho materiálu naučit? Vysvětlete, jak si myslíte, že vám to prospěje?

Jaká je argumentace materiálu? Je srozumitelný nebo obtížný, je jasně strukturovaný, jsou jasně uvedeny předpoklady, jsou výklady aktuální...?

Proč je téma aktuální? Jaký je charakter tématu - zda se týká především vnitropolitických otázek, ekonomických, sociálních, ženských, diplomatických, vojenských...?

Kdo jsou nejdůležitější zainteresované strany a jak jsou zobrazeny?

Vyhodnocování zdrojů je zásadní. Studenti musí posoudit důvěryhodnost a možnou zaujatost informačních zdrojů. To zahrnuje zkoumání kvalifikace autorů, dat publikací a pověsti zdroje. Když se studenti ponoří hlouběji, mohou identifikovat zajímavé styčné body, které stojí za to prozkoumat. Povzbuzování studentů ke sledování těchto "výzkumných stop" může vést k vytvoření jedinečných argumentů.

I nadále by však měla být ceněna originalita. Studenti by se měli cítit oprávněni předkládat vlastní dobře zdůvodněné argumenty, i když se nesečkali s podpůrným výzkumem od jiných. Alternativní formy důkazů, jako jsou historické příklady nebo tvůrčí práce, mohou být v debatě mocnými nástroji.

Závěr

Klíčové poznatky této kapitoly shrnujeme takto:

Chcete-li najít téma debaty, umožněte třídě, aby se podílela na vytváření a výběru témat. Ved'te studenty k tomu, aby svá témata zaměřili na otázky související s jejich zájmy. A povzbud'te studenty, aby prozkoumali neznámé oblasti.

Po stanovení tématu můžete studenty provést rozborem očekávaných témat. Představte pojmy a významné myslitele související s danou kontroverzí. Poskytněte studentům například základní článek, který nastíní danou debatu. A umožněte studentům, aby se se třídou podělili o své pohledy a názory.

Na rozdíl od tradičních výzkumných projektů vyžaduje debatní výzkum holistický přístup. Studenti musí zvážit protichůdné názory. Umožněte jim rozšířit záběr jejich výzkumu, ale nenechte je, aby byli výzkumem zahlceni. Dejte jim příležitost prozkoumat další zdroje důkazů a naučte je umění "dostatečného výzkumu".

Zdroje

Bell, Julian. Kniha o debatování: vše, co potřebujete vědět o debatování. Debatování pro každého, 2020.

Branham, Robert James. Debata a kritická analýza: The Harmony of Conflict. Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum Associates, 1991.

Freeley, Austin J., a Steinberg, David L. Argumentace a debata: Critical Thinking for Reasoned Decision Making, 12. vydání. Wadsworth Cengage Learning, 2009.

Snider, Alfred a Maxwell Schnurer. Mnoho stran: : Debata napříč osnovami. IDEA, 2002

Případové studie diskusních případů

Tato sněmovna by zrušila farmaceutické patenty.

Definice

Patenty jsou výlučná vlastnická práva k nehmotným dílům lidské tvořivosti.

Patent je právo udělené na vynález: výrobek nebo postup, který poskytuje nový způsob, jak něco udělat, nebo nabízí nové technické řešení problému.

Zákony svrchovaných vlád definují a udělují patenty. Patenty lze používat pouze na území jednotlivých států po podání a schválení žádosti.

Udělení patentu poskytuje výlučné právo (monopol) na vynález, na jehož základě může být třetím stranám zakázáno vyrábět, používat, uvádět na trh, prodávat nebo dovážet předmět vynálezu.

Patentová práva jsou platná pouze po omezenou dobu. Celosvětový standard je 20 let od data přihlášky.

Aby byl vynález (výrobek nebo postup) patentovatelný, musí být nový a vynalézavý, popsán dostatečně jasně a opakovatelně a považovaný za průmyslově využitelný.

- novost: vynález nemusí být popsán ve starším stavu techniky.
- vynálezecká činnost: vynález musí být podle názoru odborníka v oboru odlišitelný od současného stavu techniky;
- dostatečný popis: vynález musí být popsán tak, aby jej bylo možné reprodukovat;
- průmyslové využití: vynález musí být využíván v komerčním prostředí.

Splnění těchto požadavků se zjišťuje porovnáním patentových nároků přihlašovatele se souborem publikované literatury v dané oblasti, včetně dříve vydaných patentů. Tento postup zajišťuje, že nikdo nemůže uplatnit patentová práva na něco, co již existuje.

Vynález dále nesmí být v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy. Na rozdíl od výše uvedených požadavků se mohou etické limity pro jednotlivé státy lišit (například použití embryonálních nebo kmenových buněk je zakázáno nebo povoleno předpisy specifickými pro každý stát). Patenty v chemicko-farmaceutické oblasti se mohou týkat nového zboží (patent na výrobek), nových způsobů přípravy již známých výrobků (patent na postup), nebo dokonce technik použití těchto výrobků (patent na použití).

Patent neuděluje povolení k použití inovace, ale poskytuje monopol na její průmyslové využití. Tato myšlenka je zřejmá zejména u léčivých přípravků, které ke svému prodeji vyžadují specializované povolení k uvedení na trh (AIC) od příslušných orgánů.

Na druhou stranu je majitel patentu po získání AIC oprávněn nejen prodávat zboží, ale také zakázat komukoli jinému, aby tak činil bez jeho svolení (například získáním licence).

Kontext

V Evropě stanoví směrnice 98/44CE o ochraně biotechnologických vynálezů důležitá omezení patentovatelnosti v etické oblasti a zakazuje patentování postupů klonování lidí, modifikace genetické identity zvířat a lidí, pokud tyto postupy u zvířat nejsou doprovázeny významným lékařským přínosem pro lidi.

V celosvětovém měřítku představuje dohoda TRIPS významnou inovaci, neboť spojuje průmyslové vlastnictví a autorské právo v jediném globálním nástroji; první z nich upravovala Pařížská úmluva a druhé Bernská úmluva. Dohoda TRIPS byla

podepsána v roce 1995; rozvojové země se v jejím rámci dohodly na postupném zavedení minimální úrovně ochrany pro řadu patentovatelných položek, včetně léčiv.

Transakce byla plná kontroverzí. Zvýšená patentová ochrana v kombinaci s rostoucími rozdíly v přístupu k patentovaným lékům (zejména k léčbě HIV) vytvořila obrovské napětí v globální patentové politice a globálním zdravotnictví.

Přístup k lékům je jednou z otázek, která v posledních letech v důsledku dohod TRIPS nabyla na významu. Hlavní otázkou je, zda patentová ochrana ve farmaceutickém odvětví nemá negativní dopad na distribuci základních léků obyvatelům rozvojových zemí.

Účastníci konference Světové obchodní organizace (WTO) v Doha v listopadu 2001 přijali prohlášení (Deklarace z Doha), v němž navrhli flexibilní řešení, která jsou obsažena v dohodě TRIPS, pro účinný boj proti nemocem, jako je HIV/AIDS, tuberkulóza a malárie, a pro zajištění dodávek hlavních léčiv v rozvojových zemích.

Členské země WTO mohou například na základě dohod TRIPS udělovat povinné licence na výrobu patentově chráněných léčiv. Tato výroba je však často určena výhradně pro domácí trh, nikoli na vývoz.

V předvečer šesté ministerské konference (Hongkong, 13.-18. prosince 2005) se členové WTO 6. prosince 2005 dohodli na změně dohody TRIPS, jejímž cílem je zlepšit přístup chudých zemí k léčivům. Změna stanoví vydávání povinných povolení pro výrobu a vývoz patentovaných léčiv v zemích s nedostatečnou výrobní kapacitou a problémy v oblasti veřejného zdraví.

Ústava Spojených států navíc stanoví výlučné patenty a časově omezená vlastnická práva udělovaná vynálezci výměnou za zveřejnění informací o tom, jak navrhují a vyrábějí svůj výrobek, aby se zprostředkoval zájem vynálezci na maximalizaci návratnosti jejich investic a zájem společnosti na zveřejnění návrhů výrobků.

Problém

Problematika patentů, zejména na léky, vyžaduje důkladné studium alternativ v této oblasti.

Neshody se týkají různých koncepčních a pragmatických otázek. Diskuse například staví do protikladu potenciální pobídku patentového systému pro výzkum a inovace a právo na zdraví a přístup k lékům pro ty, kteří je potřebují. Další obavy se týkají skutečného přínosu patentového systému pro výzkum a inovace.

Srovnání se pak zaměřuje na základní práva zúčastněných stran: práva výrobců - ekonomická a specifická - a práva spotřebitelů - zdravotní a všeobecná.

Vzhledem k delšímu období potřebnému pro výzkum a drahým technologiím vyžaduje farmaceutický průmysl značné finanční prostředky. Farmaceutický výzkum a experimentální operace se navíc často vystavují nebezpečí, že neváhají s objevem a životaschopným produktem. Farmaceutické investice jsou z těchto důvodů obzvláště nákladné a nebezpečné. Zájmy věřitelů jsou chráněny patentovým systémem.

Zachování duševního vlastnictví léků, které má podobu monopolu výrobců na 20 let, je však v rozporu se zájmy konečných uživatelů léčiv. Jestliže na jedné straně musí být zachovány a podporovány specifické ekonomické zájmy podniků, aby byl stimulován výzkum a inovace, obecný zájem na zdraví je nesporně základním právem.

Přístup k monopolním lékům je obzvláště obtížný v rozvíjejících se zemích a u nízkopříjmových skupin obyvatelstva. Na závěr, po zvážení pojmu "duševní vlastnictví", by se konverzace měla týkat následujících témat:

Reaguje patentový systém dostatečně na lidské právo na zdraví?

Je patentový systém nezbytný pro farmaceutický výzkum a vývoj?

Argumenty pro návrh

Stávající patentová struktura vede k vysokým cenám léků,

Přístup k lékům, zejména životně důležitým, je zásadní součástí práva na zdraví. Právo na co nejlepší zdraví je uvedeno v ústavě Světové zdravotnické organizace (WHO) jako "jedno ze základních práv každého člověka bez ohledu na rasu, náboženství, politické vyznání, ekonomické poměry nebo sociální postavení" [Světová zdravotnická organizace, Ústava Světové zdravotnické organizace, 22. července 1946, vstoupila v platnost 7. dubna 1948]. Stávající regulace patentů na léčiva, stejně jako z ní vyplývající vysoká cena zboží, účinně blokuje přístup k nim.

Fixní náklady na vývoj nového produktu jsou poměrně nákladné ze dvou důvodů. Vývoj a zdokonalování nového léku je poměrně nákladné. Kromě toho mohou výzkumné koncepty v průběhu procesu selhat, a tudíž nevyústit v životaschopný produkt. Oba tyto faktory vedou k tomu, že náklady na výzkum a vývoj (VaV) nového léku, který lze uvést na trh, dosahují zhruba 500 milionů dolarů. Na druhou stranu zahájení výroby nového léku po jeho vytvoření je levné.

Kvůli této nerovnováze fixních nákladů jsou farmaceutické inovace v systému volného trhu neudržitelné: konkurence mezi výrobci by rychle snížila cenu nového léku na úroveň jeho mezních výrobních nákladů na dlouhou dobu a inovátor by nebyl schopen získat zpět investice do výzkumu a vývoje.

Tradiční přístup k nápravě tohoto selhání konkurenčního trhu spočívá v odměňování vynálezců patenty, které jim poskytují výhradní právo na výrobu nebo distribuci zboží.

V důsledku této exkluzivity trhu je prodejní cena uměle vysoká, což investorům umožňuje získat zpět své investice prodejem zboží, po kterém je vysoká poptávka, a to i za ceny výrazně vyšší než mezní náklady.

Celosvětová ochrana vlastnických práv založená na příspěvcích farmaceutických korporací v technologicky nejvyspělejších zemích vedla k souboru politik, které měly negativní dopad na zdraví velké části lidstva. Dohoda TRIPS umožňuje držitelům patentů udržet si monopol po dobu 20 let, ale doplňkové dohody jim umožňují jeho prodloužení (dokonce neprodloužitelnost) a bránit vývoji generických léků.

Citujeme text čl. 7 dohody TRIPS, který zdůrazňuje její cíle:

"Ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví by měly [měly by být, což je diferencovanější forma, která má pronikavější význam] přispívat k podpoře technologických inovací a k přenosu a šíření technologií, a to ke vzájemnému prospěchu výrobců a uživatelů technologických znalostí a způsobem, který přispívá k sociálnímu a hospodářskému blahobytu, a k rovnováze práv a povinností".

Ohrožené protichůdné zájmy jsou zřejmé ze znění tohoto nařízení, ale za pozornost stojí, že sociální blaho a práva všech uživatelů jsou postaveny na stejnou úroveň jako zájmy výrobců. Je třeba se zamyslet nad tím, zda je morálně vhodné poměřovat zájmy uživatelů (v našem případě pacientů, tj. lidské právo na zdraví) s právy tvůrce (která, jak víme, jsou reprezentována právy farmaceutických společností na získání monopolu prostřednictvím patentu, tj. ekonomickým právem).

Morální problém těchto patentů spočívá v tom, že omezují chudé obyvatele světa v přímém či nepřímém přístupu k důležitým léčivům. Silvio Garattini, autor nedávno

vydané knihy Patentování zdraví: (Il Mulino, Bologna 2022), upozorňuje na nedostatky patentového systému v současném kontextu:

"Patentovatelnost farmaceutických výrobků byla v Itálii přijata v roce 1978 a v tomto prostředí - v rámci, v němž se přijímají politická rozhodnutí - fungovala, protože vyžadovala pákový efekt na vytvoření národního farmaceutického výzkumu a průmyslu. Jak však uvádí ústava (viz v tomto ohledu článku 3 a 32), zdravotní patent je přípustný, pokud je "požadováno" zdraví, a nikoli trh, což je nyní situace ve zcela jiném kontextu. Zatímco dříve se patent používal k rozvoji výzkumu, nyní firmy investují spíše do start-upů než do vědy: získávají zlatavé preparáty a technologie a náklady přenášejí na pacienta [...] Vezměme si lék sofosbuvir, který se používá k léčbě hepatitidy C. (HCV). Společnost Pharmaset na jeho vývoj vynaložila 200 milionů dolarů, a to za významné pomoci veřejných prostředků. Gilead koupil Pharmaset za 10 miliard, k nimž musel přidat jednu miliardu na jeho vývoj. Cena léčby prudce vzrostla a v důsledku konečné ceny ve Spojených státech se stále nemůže vyléčit z hepatitidy C 2,5 až 4,7 milionu osob a užívání léku je omezeno i v Itálii. Indie zamítla patent a schválila výrobu generických protějšků za 500 eur místo 47 000 eur za každý cyklus".

Filozof Thomas Pogge ve svém díle *Pharmaceutical Innovation* (Farmaceutické inovace) upřesnil studii o vysokých nákladech na patentované léky: Ve svém textu „Světová chudoba a lidská práva“ uvádí: "Musíme vyloučit chudé?": *Kosmopolitní odpovědnost a reformy* (Cambridge 2008): "Hnacím motorem je myšlenka, že za mnohé duševní úspěchy musí kdokoli a kdekoli zaplatit a že jakýkoli neplacený přínos je krádeží, pirátstvím, paděláním nebo ještě něčím horším. I kdyby bylo cestování zcela bezplatné, nikdo není povinen se zadarmo svézt, bez ohledu na to, jak strašně je cestovatel chudý nebo jak moc to potřebuje. Provádění této hlavní zásady udělením monopolní cenové pravomoci značně zvyšuje cenu předmětů obsahujících složky duševního vlastnictví, v případě léků často desetkrát až třicetkrát."

Obyvatelé nerozvinutých zemí trpí nerovným přístupem k léčivům v rámci patentového režimu. Tato nerovnost je důsledkem dohody TRIPS, která odstranila různorodost vnitrostátních předpisů.

Dalo by se namítnout, že chudé země to dobrovolně přijaly, když se rozhodly vstoupit do WTO, ale to ignoruje skutečnost, že během jednání o TRIPS mnoho z těchto zemí nemělo potřebné know-how, aby plně pochopily, co podepisují, stejně jako jejich omezenou vyjednávací sílu a skutečnost, že dohody WTO často schvalují politické a hospodářské elity zemí.

V tomto kontextu jsou zásady mezinárodního práva pro blaho místního obyvatelstva ničující: zásada *volenti non fit iniuria* (kdo souhlasí, tomu se nic nestane) ignoruje nesoulad mezi zájmy obyvatelstva a zájmy politických elit, zatímco zásada mezinárodního uznání osob nebo skupin, které mají v zemi faktickou moc, znamená, že jsou odměňovány mocenské elity, které se o blaho obyvatelstva zajímají jen málo.

Během patentového období se lék prodává za monopolní cenu, která maximalizuje zisk a která je v průmyslových zemích většinou určena poptávkou na trhu, nebo za cenu blízkou této ceně. Pokud bohatí jedinci lék potřebují, může být jeho cena výrazně zvýšena nad výrobní náklady, než budou významné výhody z rozšíření přirážky (rozdíl mezi prodejní cenou zboží a jeho výrobními náklady) kompenzovány ztrátami v důsledku snížení objemu prodeje. Přirážky přesahující 1000 % nejsou u patentovaných léčiv neobvyklé. Vezměme si thajský případ: Sanofi-Aventis prodávala svůj kardiovaskulární lék Plavix v Thajsku za 70 bahtů (2,20 USD) za pilulku.

Podle WHO nemá 30 % světové populace pravidelný přístup k běžným lékům, přičemž v nejchudších částech Afriky a Asie toto procento stoupá na více než 50 %. [Světová zdravotnická organizace (WHO), Zpráva o strategii v oblasti léčiv, 2002-2003]. Nejslabší socioekonomické kategorie v těchto komunitách trpí neúměrně nedostatkem přístupu ke stávajícím léčebným přípravkům. Victora CG, Wagstaff A, Schellenberg JA, et al., Applying an equality lens to child health and mortality: more of the same is not enough [Uplatnění rovnosti na zdraví a úmrtnost dětí: více stejného nestačí, Lancet 2003; 362: 233-41].

Celosvětové důsledky tohoto selhání politiky veřejného zdraví v oblasti úmrtnosti jsou hluboké: Podle jednoho z výzkumů zemře každý rok zbytečně více než 10 milionů dětí, téměř výhradně v zemích s nízkými nebo chudými příjmy, a to na omezený seznam nemocí, kterým se lze vyhnout, jako jsou průjmy, spalničky, malárie a podvýživa. [Brown RE (2003). Kde a proč každoročně umírá deset milionů dětí? The Lancet (361: 2226-34).

I když připouštíme, že přísnější omezení duševního vlastnictví stimuluje farmaceutické inovace, z čehož dlouhodobě těží chudí, argument o pozitivních výsledcích ignoruje skutečnost, že v době vypršení platnosti patentu již některé léky ztratily většinu své léčebné účinnosti.

Důležitější a zásadnější je vybrat si, kam zaměřit naše výzkumné úsilí a investice bez předsudků, a prozkoumat všechna možná řešení globálních zdravotních problémů, a to i mimo současné tržní ekonomické paradigma.

Uznáváme-li, že problém přístupu k lékům je globální otázkou sociální spravedlnosti, a konstatujeme-li, že naplnění práva na zdraví vyžaduje účinný přístup k základním lékům, je nesporné, že současná patentová disciplína omezuje přístup k lékům.

Patenty nutí farmaceutické firmy, aby se zaměřovaly výhradně na nemoci, které postihují bohaté obyvatelstvo, a ignorovaly nemoci, které postihují obyvatelstvo zaostalých zemí.

Pokud jsou vynálezci odměňováni příjmy chráněnými patenty, nejsou nemoci postihující chudé, ať už jsou jakkoli časté a závažné, atraktivním cílem

farmaceutického výzkumu a vývoje. Je to proto, že poptávka po takovém léku výrazně klesá, jakmile držitel patentu zvýší přírážku. Výsledkem je malá šance na dosažení významného objemu prodeje a znatelný rozdíl mezi prodejní cenou aktiva a jeho výrobními náklady.

Kromě toho existuje možnost, že úspěšný výzkumný projekt bude čelit silným požadavkům na zpřístupnění léčby za nízkou nebo dokonce žádnou cenu, což vynálezce donutí vzdát se investice do výzkumu a vývoje, což může vést ke ztrátě.

Vzhledem k tomuto potenciálu budou biotechnologické a farmaceutické společnosti spíše než na tuberkulózu vynakládat prostředky na výzkum méně závažných, ale v bohatém světě rozšířených onemocnění, jako je vypadávání vlasů a akné. Problém 10/90 se týká skutečnosti, že pouze 10 % veškerého farmaceutického výzkumu je zaměřeno na nemoci, které představují 90 % GBD (Global Burden of Disease) [Pracovní skupina pro léky na zanedbávané nemoci, Fatální nerovnováha: The Crisis in Research and Development for Drugs for Neglected Diseases, MSF, září 2001]. Podle těchto zjištění jsou prakticky všechny nemoci rozšířené v zemích s nízkými příjmy "zanedbávané" a farmaceutický průmysl do výzkumu a vývoje těchto onemocnění neinvestoval téměř nic. Například tropické nemoci jsou zmíněny sotva v 1 % článků biomedicínského výzkumu [Lanjouw a Cockburn, 2001].

Kremer a Glennerster využívají údaje Světového fóra pro lékařský výzkum z roku 2002, které ukazují, že pouze 10 % ze 70 miliard dolarů ročních celosvětových investic do veřejného a komerčního lékařského výzkumu je použito na řešení lékařských a zdravotních problémů, které se týkají 90 % světové populace.

Podle Světové zdravotnické organizace existují pouze tři "zanedbávané" nemoci: africká trypanosomóza, leishmanióza a Chagasova choroba. [Kulatý stůl WHO-IFPMA, červenec 2001, Pracovní dokument o prioritních infekčních chorobách vyžadujících zvýšený výzkum a vývoj].

Patrice Trouiller se zabýval výsledky farmaceutického výzkumu a vývoje za posledních 25 let a současnými vládními a firemními iniciativami, jejichž cílem je napravit nerovnováhu ve výzkumu a vývoji, kvůli níž jsou nemoci, které postihují především chudý svět, do značné míry opomíjeny. Informace shromáždil pomocí vyhledávání v Medline a v databázích amerického Úřadu pro kontrolu potravin a léčiv a Evropské agentury pro hodnocení léčivých přípravků a zhodnotil současné vládní a komerční aktivity na základě přehledu nedávno publikovaných výzkumů. Zjistil, že pouze 16 z 1393 nových chemických látek uvolněných v letech 1975-1999 se týkalo tropických nemocí a tuberkulózy. [Drug development for neglected diseases: a deficient market and a public-health policy failure, "Lancet" 2002;359(9324):2188-94].

Dokonce i v případě onemocnění, která postihují jak rozvinuté, tak rozvojové země (např. rakovina), je zboží vytvořené pro rozvinuté trhy vzhledem ke specifickým rozvojových zemí nevhodné. Rozvojové země mají například nedostatečnou infrastrukturu a vyžadují vakcíny, které jsou odolné proti narušení chladicích dodavatelských řetězců a mají dlouhou dobu použitelnosti. Vyžadují také zboží, které nevyžaduje stálou lékařskou péči. Zatímco v Evropě připadá na 10 000 obyvatel 39 schopných lékařů a v USA 27, v subsaharské Africe je pouze jeden (Světová banka, 2008).

V případě vzácných onemocnění je zarážející, že samotné tržní procesy nejsou dostatečným motorem farmaceutického vývoje. Jedná se o nemoci, které postihují omezený počet lidí. V Evropské unii je patologie považována za vzácnou, pokud se s ní setká v průměru nejvýše 5 z 10 000 lidí. Avšak vzhledem k tomu, že již bylo identifikováno více než 7 000 poruch tohoto druhu, není celkový počet postižených osob zdaleka zanedbatelný.

Vzhledem k nízkému výskytu vzácných onemocnění je potenciální trh pro související léčbu nedostatečný na to, aby přiměl farmaceutické společnosti financovat nezbytné výzkumné a vývojové operace. Nedostatek ekonomických pobídek může bránit nejen zahájení výzkumu specificky zaměřeného na vývoj takových léků. Žádná firma by nebyla ochotna se tohoto úkolu ujmout. Ne náhodou se tyto léky obvykle označují jako léky pro vzácná onemocnění.

"Dokážeme se smířit s tím, že nedostatek účinných léků na nemoci, které postihují především chudé, je prostě smutným, ale nevyhnutelným důsledkem globální tržní ekonomiky? Nebo se jedná o masivní selhání veřejného zdraví a neschopnost usměrnit ekonomický rozvoj ve prospěch společnosti?" Podle našeho názoru je podle E. Torreleho z katedry imunologie, parazitologie a ultrastruktury univerzity v Bruselu "nutná naléhavá reorientace priorit ve vývoji léků a zdravotní politiky. Farmaceutický průmysl musí k tomuto úsilí přispět, ale národní a mezinárodní politika musí nasměrovat globální ekonomiku tak, aby řešila skutečné zdravotní potřeby společnosti. To vyžaduje politickou vůli, pevné odhodlání upřednostnit zdravotní hlediska před ekonomickými zájmy a prosazení předpisů a dalších mechanismů, které budou stimulovat vývoj nezbytných léčiv." (Drugs for neglected diseases: a failure of market and a public health failure?, "TMIH", 6, Issue11, November 2001).

Patenty omezují právo lidí na přístup ke znalostem

Mohli bychom hovořit o právu vynálezce řídit používání svého výtvoru, ale to vyvolává velké obavy.

Argumenty na obranu duševního vlastnictví lze vysledovat až k filozofovi Johnu Lockovi.

Podle Locka lidé, kteří vyrobí něco z komponentů, které oprávněně vlastní, tím, že vloží své dílo, se stávají vlastníky výsledku a mají právo veta na jeho použití jinými osobami. Navíc podle Lockovy myšlenky je přivlastnění oprávněné za předpokladu, že je ho dostatek pro ostatní a nikdo si nemůže přivlastnit více, než kolik může skutečně využít. Při aplikaci na případ patentového systému by mohly být všechny prvky této teorie zpochybněny.

V případě patentů je třeba nejprve zvážit, kolik práce si vyžádá výzkum a vývoj léků. Většina (80 % podle FDA) patentovaných léků jsou "me-too" (Lék, který je strukturně velmi podobný již známým lékům, jen s drobnými rozdíly) Jejich vývoj nevyžaduje intenzivní práci (ve smyslu intelektuální tvorby).

Když Robert Nozick říká: "Lékařský výzkumník nezhoršuje postavení ostatních, protože by je připravil o něco, čeho se zmocnil," odkazuje na Locka. "Ostatní mohou snadno získat totožné složky, které si vzal; to, že si výzkumník chemikálie přivlastnil nebo koupil, je nečiní natolik vzácnými, aby porušil Lockovu klauzuli".

Taková logika však neznamená, že výzkumník má právo veta vůči ostatním, kteří používají srovnatelné látky v jejich oprávněném vlastnictví k replikaci jeho objevu.

Nozickův argument podle Poggeho "nemá oporu v jeho vlastní teorii. To, že nabytí nezhoršuje podmínky ostatních, je nutnou, nikoli však postačující podmínkou pro potvrzení jeho platnosti. Nozick nijak nevysvětluje, jak se někdo může stát vlastníkem nějakého druhu, nevysvětluje, jak může někdo získat právo veta nad tím, čeho mohou ostatní dosáhnout pomocí jiných prvků, které legitimně vlastní."

Navíc předpoklad, že výzkumník nepoškozuje ostatní, není vždy správný: pokud by si nárokoval nejen vzorek léku, ale celý žánr dané léčby, nakonec by vytvořil nedostatek, čímž by porušil Lockovu klauzuli. (neponechává dostatek vynikajících a stejných komodit pro ostatní).

"Podle Nozicka má badatel tuto svobodu, protože neubližuje ostatním a neprodukuje nedostatek," dodává Pogge. Pokud to platí pro výzkumníka, kterého zmiňuje Nozick (ten, který si nárokuje pouze lék - vzorek, který vytvořil ze svých vlastních ingrediencí), je to nepřesné pro výzkumníka, který si nárokuje typ léku. Druhý jmenovaný výzkumník poškozuje ostatní tím, že jim upírá možnost objevit lék, aniž by to museli nezávisle prokázat, a vytváří nedostatek tím, že si nárokuje výhradní práva na to, aby ostatním poskytl přístup k určitým způsobům použití jím držných chemických látek."

Určité množství drogy (vzorků) lze považovat za výlučné vlastnictví pouze tehdy a do té míry, že toto vlastnictví zachovává ostatním svobodu vyrábět léky stejného druhu (pokud jsou k tomu způsobilí). Kdo si výlučně přivlastní daný druh materiálu,

porušuje Lockovu klauzuli tím, že neponechává adekvátní a stejně vynikající produkty ostatním.

Kromě toho je porušena Lockova zásada neplýtvání: jednou ze složek patentového systému, která může způsobovat plýtvání, je skutečnost, že v současné podobě systém nevyžaduje, aby držitelé patentů své inovace komercializovali. Pokud něco nevyužívají ti, kteří si to přivlastnili, zatímco jiní to potřebují - a léky jsou příkladem věcí, které někdy zoufale potřebuje velké množství lidí -, plýtvání se zvětšuje.

Podle argumentu distributivní spravedlnosti by inovátoři měli být kompenzováni za to, že konají společensky prospěšnou činnost. Lidé, kteří nevěnovali čas nebo peníze na vytvoření inovace, tzv. free riders, by neměli mít možnost konkurovat tvůrci za běžných tržních podmínek. V důsledku toho by společnost měla vynálezci přiznat výhradní práva.

To je problém farmaceutických patentů.

Nejprve vyvstává otázka, zda spravedlnost nevyžaduje také spravedlivý přístup k léčivům, kterému brání fungování patentového systému.

Dalším sporným bodem je otázka, zda je rozumné odměňovat inovátory patenty, které jim umožňují vybírat si, kdo smí jejich výtvar legálně používat. Jinak řečeno, znamená předpoklad, že spravedlnost vyžaduje odměňování inovátorů, že vynálezci musí být přiznána výlučná vlastnická práva na své vynálezy? Hettinger správně poukazuje na to, že tomu tak není.

"Chybou je, že se zaměřuje generovaná položka, která opravňuje osobu k odměně, s tím, jaká by tato odměna měla být." Jedinou myslitelnou odměnou nejsou vlastnická práva k vyvinuté věci. Odměna, ceny, uznání, ocenění, uznání, bezpečnost, autorita, prestiž a veřejná finanční pomoc jsou možnosti" (E. Hettinger. Ospravedlnění duševního vlastnictví. *Philosophy & Public Affairs* 1989; 18: 41.)

Jak je to se spravedlností přiznávání soukromých vlastnických práv k výsledkům výzkumu a vývoje, který je většinou sponzorován vládou?

Je obtížné tvrdit, že toto přirozené právo by mělo zvýhodňovat farmaceutické společnosti jako jediné příjemce práv duševního vlastnictví, vzhledem k tomu, že jejich výrobky se do značné míry opírají o základní výzkum prováděný na univerzitách a ve veřejných institucích financovaných vládami a nadacemi, které využívají daňových úlev, nemluvě o širší závislosti na okolní sociální struktuře a předchozích staletích lidského duševního úsilí.

Například ve Spojených státech je významným sponzorem farmaceutického sektoru Národní institut zdraví (NIH), který je podporován federální vládou. V letošním roce NIH vynaloží na výzkum 23 miliard dolarů a do výzkumu v oblasti zdraví investují i další veřejné organizace. Z velké části tohoto výzkumu má přímý prospěch

farmaceutický průmysl. Podle NIH bylo 55 % výzkumných iniciativ, které vedly k objevu a vývoji pěti nejprodávanějších léčiv v roce 1995, provedeno výzkumníky, jejichž práce byla sponzorována daňovými poplatníky (National Institutes of Health. 2000. NIH Contributions to Pharmaceutical Development (Příspěvky NIH k vývoji léčiv), administrativní dokument, citováno v: NIH: Public Citizen. 2002. America's Other Drug Problem: A Briefing Book on the Rx Drug Debate (Americký problém s dalšími léky: stručná kniha o debatě o lécích na předpis). Washington, DC. Public Citizen: 51.)

Dalším problémem při zdůvodňování patentů na léky z hlediska spravedlnosti je, zda by inovátoři neměli mít nadměrné výhody. Mnoho značkových farmaceutických firem neúnavně usiluje o prodloužení doby ochrany svých patentů a často se jim to daří. Tento proces, známý jako "patent evergreening", brání výrobcům generických léků (výrobků rovnocenných značkovým lékům, které mohou být uvedeny na trh po vypršení platnosti patentu).

Veřejnost to samozřejmě platí dvakrát: spotřebitelé musí i nadále platit uměle vysoké ceny léků a navíc výdaje na právní systém, který firmy využívají k odkládání konkurence.

Shrnuto a podtrženo, i kdyby takové právo na zachování inovací existovalo, nebylo by možné tvrdit, že je tak zásadní, že by kvůli jeho respektování mělo být omezeno právo chudých na život. Farmaceutické patenty nejsou ospravedlnitelné filozofií, na níž jsou postaveny, protože tento systém vytváří nedostatek a připravuje ostatní o zboží. Nejzřetelnějším problémem je vysvětlit, jak "vynález fyzického předmětu musí inovátorovi ukládat vlastnická práva nejen na tento vzorový předmět, ale na všechny výrobky jeho druhu".

Konečně, za určitých okolností neexistuje žádná práce na straně výzkumného pracovníka, která by ospravedlnila přisvojení si práva veta na výstup, a v mnoha případech jsou investice do výzkumu podporovány z veřejných prostředků.

Argumenty pro námitku

Bez příjmů z patentových monopolů by se farmaceutický výzkum a vývoj zastavil, což by pacienty připravilo o nové léčebné postupy.

Je to takzvaný argument "pobídky k vývoji a inovacím": bez patentů mohou konkurenti vynálezy kopírovat. V důsledku toho musí cena klesnout a investor má jen malou šanci získat zpět své peníze, natož na nich vydělat. V důsledku toho se snižuje motivace k vývoji a inovacím. Je zapotřebí "zvláštní" pobídky, aby se našel dostatek jednotlivců, kteří budou investovat do výzkumu a vývoje.

V první řadě je třeba si uvědomit, že farmaceutický výzkum a vývoj je velmi nákladný. Podle jednoho uznávaného výzkumu činí průměrné náklady na vývoj slibné chemické látky do podoby životaschopného farmaceutického výrobku 802 milionů dolarů. Tyto náklady jsou rozloženy do dlouhého časového období: vývoj farmaceutického výrobku od počáteční syntézy nové chemické sloučeniny až po schválení nového léku vládou trvá v průměru 12,8 roku, takže v době, kdy jsou položky povoleny a dostupné na trhu, může již patent vypršet.

Celkové roční investice do farmaceutického výzkumu a vývoje ve Spojených státech přesahují 65 miliard dolarů, což je mnohem více než výdaje z veřejných zdrojů na lékařský vědecký výzkum.

Vzhledem k vysokým nákladům a nejistotě procesu vývoje léků musí farmaceutické firmy získat velké zisky z každého úspěšného léku, aby kompenzovaly neúspěchy na této cestě.

Farmaceutické firmy by měly malou motivaci vyrábět nová léčiva, kdyby neměly zákonný nárok na finanční výnos z výsledků svého výzkumu, a společnost by přišla o nové a lepší léčebné postupy, které by tyto firmy objevily.

Podle právníka Petera Feldschreibera je výzkum a vývoj léků "pro farmaceutickou společnost vysoce rizikovou investicí". Farmaceutický patentový systém byl vyvinut a používá se k tomu, aby pomohl korporacím chránit jejich investice a získat zpět náklady na objevování, vývoj a komercializaci nových léčiv, a tím podpořil budoucí výzkum a vývoj léčiv a inovace.

Při neexistenci patentové ochrany nebo regulačních překážek pro napodobování by napodobitelé mohli vynaložit několik milionů dolarů na formulaci výrobku, vývoj procesu a klinické zkoušky (obvykle na 24 lidech) potřebné k prokázání terapeutické ekvivalence a konkurovat společnosti, která vynaložila obrovské náklady na objev a klinické zkoušky.

Inovace jako technologický pokrok musí být chráněny před "kopírováním" pomocí legislativně vytvořených právních nástrojů. Patent na inovaci je jednou z neúčinnějších zbraní. Ve skutečnosti je kopírování legální i bez patentu.

Jednoduchá ochrana poskytovaná trestným činem nekalé soutěže, jak je definován v čl. 2598 občanského zákoníku, předpokládá prokázání účinného konkurenčního vztahu na trhu nebo záměny výrobku, která způsobuje újmu soutěžiteli (pro odlákání zákazníků), přičemž všechny tyto skutečnosti není vždy snadné prokázat. Naproti tomu patenty a ochranné známky mají mnohem větší ochranu.

Vzhledem k tomu, že technologické inovace byly označeny za rozhodující prvek konkurenceschopnosti v rámci globalizace trhu, stala se jejich ochrana prostřednictvím jedinečných patentů požadavkem, bez kterého se západní společnosti neobejdou.

Kolik farmaceutického výzkumu a vývoje by se uskutečnilo, kdyby se oslabila patentová práva? Vedl by zvýšený stupeň výzkumu a vývoje k menšímu počtu nových účinných léků pro léčbu nemocí? Kompenzovalo by omezení budoucí léčby nemocí zlepšení přístupu k již existujícím léčivým přípravkům, pokud by se snížil objem výzkumu a vývoje a bylo by vyvinuto méně nových léčebných přípravků?

Farmaceutický sektor je jednou z oblastí, kde platí standardní "motivační teorie" patentů. Je tedy zřejmé, že zrušení nebo omezení patentové ochrany v tomto odvětví by drasticky snížilo objem výzkumu a vývoje, a tím i dostupnost nových léků.

Zpřísnění omezení duševního vlastnictví stimuluje farmaceutické inovace, což je z dlouhodobého hlediska přínosné pro chudé. Dvacetileté čekání, které na ně bylo uvaleno, zůstane v porovnání s přístupem bohatých lidí konstantní, ale bude menší než to, co by chudí měli, kdyby bylo zachováno pravidlo před zavedením dohody TRIPS. Předpokládejme, že posílení omezení duševního vlastnictví způsobí 20% nárůst farmaceutických inovací. V takovém případě budou v příštích 100 letech farmaceutické inovace na stejné úrovni jako v předchozích 120 letech v době před nařízením TRIPS. Navzdory dvacetiletému čekání budou chudí po 120 letech v lepší kondici, než by byli v režimu před nařízením TRIPS.

Podle Paula Herrlinga, profesora vědy o objevování léků na Basilejské univerzitě a vedoucího podnikového výzkumu společnosti Novartis, jsou patentové monopoly klíčové pro stimulaci inovací a nebrání přístupu k lékům v nerozvinutých zemích. Poukazuje na to, že většina léčivých přípravků na seznamu základních léků Světové zdravotnické organizace je již nepatentovaná. Dále tvrdí, že farmaceutické koncerny, jako je Novartis, mají dárcovské programy a že se jen zřídka snaží stíhat patenty, které jsou v chudých zemích porušovány.

Herrling však tvrdí, že v otázkách duševního vlastnictví v chudých zemích jsou farmaceutické firmy často zobrazovány negativně, zatímco neziskové organizace dávají přednost prosazování morálních norem. "Existuje velmi silný psychologický důvod pro tvrzení, že hájíme chudé," tvrdí.

Patentové krytí navíc přináší výhody na několika úrovních. Provádění dohody WTO-TRIPs přinese tyto výhody: (1) podporu místního výzkumu léčiv, jehož výsledkem by byly nové léčebné postupy, které by řešily specifické požadavky dané země (například nemoci); (2) průmyslové země zpřístupní významné nové léky v rozvojových zemích; a (3) přiláká mezinárodní investice do farmaceutického průmyslu.

Patenty podporují domácí výzkum.

Nedostatečně silná patentová ochrana může mít krátkodobé výhody, ale z dlouhodobého hlediska bude mít negativní dopad, protože takový systém nikdy nevytvoří léčebné postupy, které by splňovaly jedinečné požadavky dané země.

Patent může firmě pomoci prosperovat díky využití tržního potenciálu jejích nápadů. Patenty podporují růst domácího průmyslu tím, že umožňují domácím firmám usilovat o zahraniční investice a vyvíjet výrobky na vývoz. Zisky z využívání patentů mohou být reinvestovány do dalšího výzkumu a vývoje, což stimuluje obchodní a průmyslovou expanzi.

A konečně, mezinárodní společnosti by nechtěly investovat do vývoje léků, které jsou prospěšné pouze malému počtu osob, například těm, kteří trpí "sirotčími nemocemi", jako je Lou Gehrigova choroba nebo Tourettův syndrom. "Osiřelé nemoci" postihují ve Spojených státech pouze zhruba 200 000 osob, což firmy považují za omezený trh vzhledem k množství výzkumu potřebného k vytvoření léků na předpis. Americká vláda přijala zákon o lécích pro vzácná onemocnění, aby podpořila vývoj těchto léčebných postupů, který firmám poskytuje sedmiletou obchodní exkluzivitu pro léčbu některých vzácných onemocnění. Lék pro vzácná onemocnění může být stejně jako patentově chráněná léčba kdykoli během sedmiletého období cenově zvýhodněn, protože neexistuje žádná konkurence ani regulační omezení.

Uvádíme právní příklad z Indie, který dokládá význam patentové ochrany.

Od roku 2005 Indie vydává patenty na léky, aby vyhověla dohodě TRIPS (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) Světové obchodní organizace.

"Dohoda TRIPS poskytuje velkou volnost," říká Dr. Joel Lexchin ze School of Health Policy and Management na York University v Torontu v Ontariu. "Podle indického patentového práva musí být pro získání patentu na novou verzi chemické látky prokázán významný nový terapeutický přínos. To bylo fakticky jádrem tohoto právního případu."

Právní spor se vedl o to, zda lépe vstřebatelná forma výnosné protinádorové léčby Gleevec (imatinib mesylát) společnosti Novartis, v některých zemích známá jako Glivec, představuje dostatečně významný pokrok oproti původní molekule, aby mohla být označena za nový vynález. Indický Nejvyšší soud dospěl k závěru, že tomu tak není, přičemž se odvolal na ustanovení v patentové legislativě země, které vyžaduje, aby nové kopie existujících léků byly účinnější při získávání ochrany. Kritici tvrdí, že indické právo je příliš rigidní a neodpovídá zbytku světa.

"Jedná se o patentovou legislativu dokonale přizpůsobenou požadavkům generických firem, která jim umožňuje co nejrychleji napodobovat cizí výzkum," říká Paul Herrling, předseda správní rady Novartis Institute for Tropical Diseases v Singapuru. "Indické generické firmy, neboli 'kopírovací průmysl', jak jim říkám,

vydělávají peníze tím, že kopírují zboží chráněné autorskými právy a prodávají je do celého světa. Poté je prodávají za nižší cenu, a to buď v Indii, nebo v jiných zemích se slabou patentovou ochranou".

Patentový monopol je výhodný pro znalosti a umožňuje malým podnikům zůstat nezávislymi.

Jedná se o takzvaný argument "pobídky ke zveřejnění", který tvrdí, že patentový systém podporuje inovátory v tom, aby své inovace zveřejňovali, místo aby je skrývali.

Farmaceutické patenty umožňují šíření znalostí, protože odhalují, jak je inovace prováděna, a mohou působit jako stimul pro další konkurenty. V důsledku toho se staly jednou z hlavních platform šíření technologického růstu.

Jedním z předpokladů patentovatelnosti je, aby přihlašovatel v přihlášce vynález dostatečně podrobně popsal. Říká se, že patentový systém šíří technologické informace, což umožňuje technologický pokrok a v důsledku toho i hospodářský růst. Podstata inovace se zveřejněním patentové přihlášky po 18měsíčním období utajení stává dědictvím komunity a stává se tak výchozím bodem pro vznik dalších nápadů.

Patenty podporují sdílení znalostí tím, že vyžadují zveřejnění podrobností o patentované inovaci výměnou za výhradní právo na využití vynálezu. Požadavky patentového systému na zveřejňování informací vycházejí z předpokladu, že "vědecká a technická otevřenost napomáhá růstu společnosti více než důvěrnost a utajení". Patenty snižují duplicitu výzkumného úsilí a umožňují výzkumným pracovníkům rozvíjet stávající nápady tím, že podporují výměnu informací. Patentovaný výrobek mohou výzkumní pracovníci studovat za účelem jeho zdokonalení. Přístup k patentovaným inovacím může umožnit výzkum, který by jinak nebyl možný.

Patenty umožňují tok informací prostřednictvím licenčních smluv. Poskytování licencí zahraničním společnostem k využívání lokálně vytvořených nápadů poskytuje inovátorům návratnost investic a přístup na globální trhy. Poskytování licencí místním firmám k vytváření technologií vyvinutých v zahraničí pomáhá zlepšovat dovednosti a znalosti komunity.

Moderní genové inženýrství a biotechnologie obecně vytvořily příležitost pro malé začínající firmy, které se intenzivně věnují výzkumu. Mnohé z těchto firem jsou založeny na univerzitním výzkumu a mnohé z nich založili jednotliví univerzitní vědci z různých kateder přírodních věd.

Mnozí akademici považují současný biotechnologický sektor za dokonalý příklad toho, jak si malé firmy s intenzivním výzkumem mohou vydobýt významné postavení v odvětvích, kterým dominují obrovské vertikálně integrované korporace.

Pokud se na farmaceutický sektor podíváme touto optikou, zjistíme, že účel patentové ochrany přesahuje rámec motivace vyvíjet a prodávat léčebné přípravky, které lze prodat na trhu. Patenty umožňují malým podnikům zůstat soběstačnými.

Patentová ochrana umožňuje malému podniku soustředit se na technologicky náročné odvětví a zároveň začlenit svůj výrobek do širšího provozu mnohem většího podniku. Patenty tak v podnikání slouží dvojímu účelu: chrání obecné pobídky pro výzkum a vývoj a zároveň ovlivňují způsob organizace odvětví, konkrétně tím, že zvyšují pravděpodobnost, že si malý specializovaný podnik bude moci otevřít obchod a zůstat nezávislý.

Tento Parlament je proti cílům v oblasti emisí CO2 pro rozvojové ekonomiky

Definice

Vzhledem k tomu, že pojem "rozvojové ekonomiky" je často používán, není třeba jej příliš objasňovat a přesná definice není nutná. Lze použít jednu z následujících definic. Obecně se jedná o země s nižším HDI, nízkým (záporným, stagnujícím, pomalým) hospodářským růstem a nízkým příjmem na obyvatele ve srovnání s vyspělými zeměmi. Podle Světové banky: "země s nízkými až středními příjmy". Především v zemích globálního Jihu (části Afriky, Asie a Latinské Ameriky), ale ne výhradně.

Rozvojové země lze charakterizovat jako více závislé na fosilních palivech, protože se více orientují na zemědělskou výrobu a těžkou industrializaci než na obchod a služby (které spotřebovávají méně energie).
Nízká úroveň technologií a špatná infrastruktura.

Obecněji řečeno, pojem "rozvojový" je sám o sobě problematický, protože implikuje podřízené postavení států označovaných jako "rozvojové" a obnovuje stávající mocenské vztahy.

Do této skupiny patří i některé země s rychlým hospodářským růstem - tzv. rozvíjející se ekonomiky.

Vzhledem k tomu, že navrhovatelé v této debatě "nesouhlasí" s emisními cíli, není na nich, aby přesně definovali, jaké konkrétní cíle v oblasti CO2 mají na mysli a jak by byly prosazovány. Místo toho by se debata měla týkat cílů obecně. Jsou však vítáni, aby přinesli některé příklady možných cílů.

Od této chvíle se v tomto textu předpokládá, že cíle jsou závazné. To umožňuje rozumnější debatu, protože porušení těchto cílů by mohlo být vymáháno.

Diskutovat by se mohlo i o nezávazných cílech, jako jsou cíle stanovené Pařížskou dohodou. Ukázat jejich dopady na obou stranách sněmovny by však bylo těžkopádnější, protože země by mohly cíle jednoduše obejít bez větších následků. V takovém případě by se muselo mírně změnit zarámování debaty a některé analýzy; jádro debaty by však přesto zůstalo stejné.

Ať už se rozhodnete jít jakýmkoli směrem, je nutné to ve své definici řádně vysvětlit. Jen tak se mohou obě strany řádně střetnout a předejít nejasnostem.

Možná definice by mohla vypadat takto:

Cíle v oblasti emisí CO₂ jsou zaměřeny na snížení emisí CO₂, např. využíváním ekologických (obnovitelných) zdrojů energie (diverzifikace energie) nebo snížením spotřeby energie (energetická účinnost). Cíle, jako jsou cíle definované v Pařížské dohodě, by měly být závazné a vymahatelné, např. tím, že budou vázány na rozvojovou pomoc.

Strategické úvahy

Návrh nemusí podporovat ani status quo, ani cíle v oblasti emisí CO₂; místo toho může hájit svět s alternativními opatřeními na ochranu klimatu. Tato opatření mohou zahrnovat například investice do zelených technologií v rozvojových zemích hrazené rozvinutými zeměmi nebo přísnější politiku ochrany klimatu pouze v rozvinutých zemích. Pokud návrh definuje cíle jako závazné, může jejich případ podpořit i dobrovolné cíle, aniž by to bylo v rozporu s návrhem. Všimněte si, že tato strategie může být riskantní, protože při špatném vysvětlení může snadno vést k rozporům a dokonce vyvolat definiční střet ze strany opozice. neměla by však být použita jako konkrétní model, na kterém se debata staví, ale jako součást rámování, které ukazuje, že svět bez cílů v oblasti emisí CO₂ neznamená svět bez ochrany klimatu.

Argumenty pro návrh

Hospodářský rozvoj rozvojových zemí je důležitější než ochrana klimatu

Tento argument se skládá ze dvou logických částí.

Za prvé vysvětlujeme, že boj proti změně klimatu je jen zástupným cílem pro prevenci lidského utrpení. Za druhé tvrdíme, že emisní cíle by způsobily větší utrpení lidí, protože by zpomalily hospodářský růst, čímž by se zmařil cíl ochrany klimatu. Důvodem, proč chráníme klima, je především zabránit lidskému utrpení. Znečištění ovzduší a vody způsobené změnou klimatu, zvyšování hladiny moří, sucha, hladomory atd. mohou výrazně poškodit lidské zdraví a hospodářství.

Lidská činnost je příčinou většiny klimatických změn, které následně ovlivňují lidský život, a proto je třeba přijmout vhodná opatření k boji proti změně klimatu. Boj proti klimatickým změnám však není hodnotou sám o sobě, ale spíše zástupným prostředkem, jak zabránit lidskému utrpení a zlepšit blahobyt všech lidí - rozvinutých i rozvojových zemí.

Kdyby změna klimatu lidem nijak neškodila, nebyl by prakticky žádný důvod proti ní bojovat a omezovat náš rozvoj.

Hlavním cílem, kterého bychom měli v této diskusi dosáhnout, proto není zabránit změně klimatu jako takové, ale maximalizovat kvalitu lidského života.

Cíle v oblasti emisí CO₂ pro rozvojové země by však jejich rozvoji a blahobytu spíše uškodily než pomohly. Rozvojové země se totiž již nyní potýkají s chudobou nebo nízkým příjmem na obyvatele a pravděpodobně nebudou schopny zavést drastická opatření na ochranu klimatu kvůli nedostatku zdrojů (finančních i lidských). Kromě toho jsou rozvojové země zatíženy vysokou mírou růstu populace a vysokou mírou nezaměstnanosti.

Rozvojové země by se proto měly zaměřit především na tyto otázky. Např. neekologické řešení by mělo být upřednostněno, pokud zemi pomůže účinněji bojovat s chudobou ve srovnání s ekologickým řešením.

Přerozdělování finančních prostředků na plnění cílů v oblasti emisí CO₂ by mělo dopad na další odvětví (vzdělávání, zdravotnictví a sociální systém), která mají zásadní význam pro řešení problému nedostatečného rozvoje, zpomalení růstu populace a snížení nezaměstnanosti. Takové přerozdělování také nebere v úvahu omezenou vybavenost rozvojových zemí zdroji. Nemohou například stavět uhelné elektrárny, i kdyby země měla velké zásoby uhlí.

Celkově čelí rozvojové země mnoha bezprostředním výzvám. Tím, že by se musely soustředit na další z nich, na snižování emisí CO₂, by měly k dispozici méně peněz a zdrojů na boj s těmito problémy, které přímo ovlivňují každodenní kvalitu života milionů lidí.

Rozvojové země jsou obecně také velmi závislé na primárním sektoru (zemědělství) hospodářské výroby a na vývozu primárních komodit, které jsou "hlavními znečišťovateli".

Přestože cílem ekonomické transformace rozvojových zemí může být snížení této závislosti nebo zvýšení udržitelnosti jejich ekonomiky, není to možné v krátké době.

Cíle snižování emisí CO₂ by proto negativně ovlivnily a snížily objem jejich výroby a snížily jejich již tak nízký hospodářský růst. Pokud mají rozvojové země účinně bojovat proti změně klimatu, nejsou (povinné) emisní cíle řešením, protože v krátkodobém horizontu nemají alternativu k velkým znečišťovatelům. V minulém století rychlý hospodářský růst a industrializace vyvedly miliardy lidí z chudoby a zvýšily kvalitu jejich života. To bylo možné jen proto, že neexistovala žádná omezení jejich rozvoje.

Existuje jasná souvislost mezi industrializací země a kvalitou života jejich občanů - přístupem k elektřině, čisté vodě, zdravotní péči, vzdělání atd.

Čím více je země industrializovaná, tím lepší je kvalita života. Občané většiny průmyslových zemí se mají relativně mnohem lépe než předchozí generace a celkový dlouhodobý trend je pozitivní. Například Čína, nejrychleji rostoucí ekonomika na světě za posledních 25 let, exponenciálně rostla a podstatně snížila svou chudobu (vymanila z ní 600 milionů lidí). Stalo se tak díky její rychlé a silné industrializaci, bez ohledu na dopady takového rozvoje na životní prostředí.

Pokud však stanovíme omezení pro průmyslový rozvoj zemí, bude tento proces pravděpodobně pomalejší nebo dražší, než kdybychom je nechali rozvíjet se volně tak, jak se rozvíjejí současné rozvinuté země. Pokud nedovolíme všem rozvojovým zemím postupovat stejně a zvolit si vlastní cestu rozvoje, pravděpodobně se zvýší chudoba a sníží kvalita života. Vzhledem k tomu, že stovky milionů lidí, převážně v rozvojových zemích, dnes stále žijí v extrémní chudobě, je to také v rozporu s cíli udržitelného rozvoje a jejich hlavním cílem, kterým je ukončení chudoby ve všech jejích formách.

Emisní cíle proto zpomalí (nebo dokonce zcela zastaví) hospodářský růst a pokrok v industrializaci rozvojových zemí. Ve srovnání s negativními dopady změny klimatu to bude mít na rozvojové země (a jejich obyvatele) mnohem horší dopad na kvalitu života. Podíváme-li se na Čínu (ale i další rozvíjející se ekonomiky, jako je Tchajwan, Indonésie, Thajsko, Singapur, Malajsie atd:)

Přestože se potýká se špatnou kvalitou ovzduší, povodněmi, suchem a stoupající hladinou moří, žijí jeho obyvatelé obecně lépe než v předindustriální fázi, kdy bylo životní prostředí čistší, ale bez výhod hospodářského růstu a rozvoje.

V porovnání s tím je pro tyto země výhodnější se rozvíjet i za cenu poškozování životního prostředí. Nejenže to jejich občanům zajistí lepší kvalitu života, ale také jim to pomůže využít nově získané zdroje v boji proti dopadům klimatických změn na jejich životy.

Pro rozvojové země zůstává hlavním nástrojem řešení chudoby a špatné kvality života hospodářský růst a rozvoj, proto boj proti změně klimatu není prioritou a neměl by být ukládán formou (povinných) emisních cílů.

Rozvojové země si zaslouží co nejrychlejší rozvoj.

Tento argument se skládá ze tří hlavních částí. Nejprve ukážeme, proč byl hospodářský rozvoj pro rozvojové země nespravedlivý. Za druhé budeme argumentovat, proč si všechny země zaslouží mít stejné příležitosti k rozvoji. Nakonec vysvětlíme, proč to znamená, že rozvojové země mají právo na rychlý rozvoj, a jak by rozvoji bránily emisní cíle.

Vyspělé země jsou dnes bohaté především díky dřívějšímu i současnému vykořisťování rozvojových zemí. Tato nespravedlnost se projevuje dvěma způsoby.

Historické faktory.

Většina zemí, které dnes považujeme za bohaté a rozvinuté, získala tuto výhodu zneužíváním své moci k vykořisťování jiných částí světa. Procesy jako kolonialismus a otrokářství a okrádání rozvojových zemí o jejich přírodní zdroje a lidský kapitál nejenže nespravedlivě poskytly rozvinutým zemím výhodu, ale také způsobily rozvojovým zemím škody na individuální i globální úrovni.

Toto vykořisťování skončilo před pouhými desetiletími, takže jeho dopady na dotčené země přetrvávají dodnes.

Současné faktory.

Nadnárodní korporace se sídlem v rozvinutých zemích ovlivňují rozvojové země neokolonialismem, a to mnoha negativními způsoby. Přestože přitom mohou zlepšit kvalitu života lidí, např. budováním infrastruktury, jedná se pouze o vedlejší efekt, protože hlavní hnací silou jejich činnosti je stále zisk.

Protože společnosti přesouvají výrobu do rozvojových zemí, aby ušetřily, tlačí na své místní dodavatele, aby minimalizovali náklady. To je problematické nejen proto, že dělníci často musí pracovat na dlouhé směny za nízké mzdy, ale vede to také k nedodržování bezpečnostních norem, což může vést k nehodám, jako byl pád továrny Rana Plaza s více než tisícem obětí.

Často se stává, že korporace mohou prostřednictvím korumpování místních nestabilních vlád monopolizovat přírodní zdroje rozvojových zemí a opět je získat, aniž by je řádně vrátily místním komunitám.

I když pomineme přímé vykořisťování, je nespravedlivý už samotný fakt, že se kvalita života na celém světě výrazně liší. Místo narození si nikdo nevybírání, a proto je situace, do které se lidé narodí, zcela libovolná. Bohatství a kvalita života, které mají občané vyspělých zemí, přitom nejsou výsledkem jejich zásluh, ale spíše štěstí v "loterii narození".

Historické okolnosti a správně fungující systémy, které umožňují nebo brání jednotlivcům dosáhnout dobré kvality života, nejsou v moci žádného jednotlivce.

Z tohoto důvodu je nespravedlivé, aby lidé v rozvojových zemích trpěli, zatímco lidé v rozvinutých zemích žijí většinou v hojnosti.

Proto by naším hlavním cílem mělo být zlepšení kvality života lidí na celém světě, aby bylo možné dosáhnout přiměřené životní úrovně bez ohledu na to, kde lidé žijí.

Nejrychlejší způsob, jak rozvíjet své ekonomiky, a tedy zvyšovat životní úroveň, je využívat všechny dostupné zdroje energie - včetně fosilních paliv, špinavých technologií atd.

Jak již bylo vysvětleno v prvním argumentu, stanovení emisních cílů by přinejmenším výrazně zbrzdilo, ne-li znemožnilo hospodářský růst rozvojových zemí. Obnovitelné zdroje energie jsou stále dražší. Dekarbonizace ekonomik je obtížná a nákladná i pro vyspělé země, natož pro rozvojové země, které často nemají peníze ani na uspokojení základních potřeb svých občanů.

Rozvojové země navíc nemají dostatečné znalosti a lidské zdroje, aby mohly využívat nejmodernější technologie. Rozvojové země by však měly mít rovné příležitosti pro svůj rozvoj pomocí fosilních paliv a špinavých technologií (průmysl) a neměly by být nuceny přeskokovat z agrární a předindustriální úrovně na úroveň poskytování služeb a špičkových technologií. Bylo by pokrytecké, kdyby rozvinuté země žádaly opak poté, co zneužily planetu i jiné regiony, aby se dostaly do svého současného postavení.

Pokud chceme celosvětově snížit emise CO₂, měly by rozvinuté země převzít veškerou odpovědnost a zároveň nechat rozvojové země, aby se rozvíjely, a to z mnoha důvodů.

Jak bylo ukázáno dříve, profitovali z nespravedlivých systémů. Proto i kdyby boj proti změně klimatu vyžadoval, aby jejich občané přišli o část privilegií a bohatství, které mají, bylo by to stále morální, protože je to nespravedlivě získané a nezasloužené. Rozvojové země mohou ke snižování emisí skleníkových plynů přispívat jen okrajově. Rozvinuté země jsou v přepočtu na obyvatele zdaleka největšími producenty emisí, takže snížení jejich emisí je nejen nejjednodušší, ale také nejúčinnější možností.

Rozvojové země by neměly podléhat cílům v oblasti emisí CO₂, protože si zaslouží rychlejší rozvoj a stejný způsob rozvoje jako rozvinuté země. Alternativa je kromě toho, že je celkově méně praktická, také morálně nepřijatelná.

Emisní cíle by vyvolaly odpor občanů rozvojových zemí.

V porovnání s rozvinutými zeměmi není změna klimatu v rozvojových zemích politickou prioritou.

Občané rozvojových zemí se o změnu klimatu zajímají méně, a to z mnoha důvodů. Protože rozvojové země jsou z definice chudší, jejich občané i země jako takové se potýkají s důležitými existenčními problémy, jako je bezpečnost, zdravotní služby, stabilita pracovních míst, špatná infrastruktura nebo nízká životní úroveň. Vzhledem k tomu, že změna klimatu je poněkud abstraktní problém, který se projeví především v dlouhodobé budoucnosti, nemůže být prioritou. Občané rozvojových zemí mají

obecně horší přístup ke kvalitnímu vzdělání a médiím, která jsou pro obyvatele vyspělých zemí často zdrojem informací týkajících se klimatu.

Lidé v rozvojových zemích mají nižší příjmy než v rozvinutých zemích. To znamená, že občané méně cestují, mohou si dovolit koupit méně věcí a celkově žijí skromněji. To vede k tomu, že jejich uhlíková stopa na obyvatele je ve srovnání s vyspělými zeměmi výrazně nižší.

Z tohoto důvodu je navíc poptávka po zelené politice nižší.

Politici mají menší motivaci vést kampaně na ekologická témata, protože by jim to nepomohlo vyhrát volby. Je pro ně strategičtější zaměřit se na výše zmíněná témata, jako je ekonomika. To znamená, že lidé o změně klimatu slyší z médií a veřejného diskurzu celkově méně. Protože tedy změna klimatu není součástí jejich každodenního života, je obtížnější jí věnovat pozornost.

Vzhledem k tomu, že občané nejsou změnou klimatu příliš znepokojeni, mohli by stanovení cílů v oblasti emisí CO₂, které by mohly poškodit ekonomiku, snadno využít populisté nebo fundamentalisté jako argument pro konkrétní politické nebo náboženské cíle.

V rozvojových zemích s vysokou mírou chudoby a celkově špatnými socioekonomickými podmínkami, kde jsou lidé mnohem více existenčně závislí na své práci, je možnost zneužití tohoto tématu k předvolebnímu šíření strachu velká.

I kdyby emisní cíle ve skutečnosti ekonomiku nepoškodily, bylo by možné tento narativ využít k vyvolání emocí a získání hlasů.

To lze pozorovat i u jiných témat, kdy si politici vymýšlejí nebo zveličují problémy, aby zakryli skutečné problémy svých zemí, např. Módí v Indii se zaměřuje na muslimskou menšinu.

Ve vyspělých zemích, které již bojují se změnou klimatu a zvažují stanovení emisních cílů, se tento odpor již začal formovat, např. proti Zelené dohodě v EU.

Protože ochrana klimatu je z velké části politikou Západu, může to samo o sobě vyvolat odpor proti takové politice. Západ by byl pravděpodobně tím, kdo by sledoval, zda tyto země plní své cíle, nebo je v tom alespoň podporoval.

V mnoha rozvojových zemích panují negativní nálady vůči Západu, a to z historických i současných důvodů, jako je kolonialismus a neokolonialismus.

Politici by mohli těchto nálad dále využít k tomu, aby lidi mobilizovali proti emisním cílům a vykreslovali je jako cíle vnucené Západem proti skutečné vůli občanů. Navíc vzhledem k tomu, že rozvojové země jsou často mladé demokracie, jsou obecně náchylnější k hrozbě populismu.

Jejich instituce, které slouží ke kontrole politiků, jako jsou nezávislé soudy, jsou slabší a méně zavedené. Nezávislá média, která by zpochybňovala politiky a činila je

odpovědnými, nejsou tak rozvinutá. Obyčejní občané nemají dlouhou tradici v kontrole toho, kdo vládne jejich zemi. Celkově je pravděpodobné, že velký počet rozvojových zemí by volil populistické vůdce na základě jejich odporu k emisním cílům.

V dlouhodobém horizontu by to mohlo vést k tomu, že země od smluv o ochraně klimatu a jejich cílů zcela upustí a emisní cíle se stanou "mrtvou literou". Toho bychom se mohli dočkat např. při odchodu USA z Pařížské dohody za Trumpovy vlády.

Důležitou součástí jeho kampaně bylo popírání změny klimatu a odpor proti regulacím na ochranu klimatu. To poškodilo celosvětové úsilí o řešení změny klimatu, protože bez spolupráce s jedním z hlavních znečišťovatelů nelze účinně postupovat.

Ostatní země by mohly snadno následovat tento precedens a začít rušit nařízení a opouštět mezinárodní smlouvy. Již dnes se řada zemí staví proti emisním cílům, přestože jsou bezvýznamné.

Např. dohody o snížení spotřeby uhlí musely být kvůli požadavkům Číny výrazně oslabeny. S přísnějšími emisními cíli by byla motivace zbavit se jich ještě větší, což by mohlo ohrozit i nyní platné regulace v oblasti změny klimatu.

Nutit rozvojové země k zavedení cílů v oblasti emisí CO₂ by mohlo přispět k popírání změny klimatu jako prostředku, jak se takovým opatřením vyhnout a znovu oddělit změnu klimatu od lidského konání. Podpora vzdělávání a zvyšování povědomí je z dlouhodobého hlediska pro rozvojové země udržitelnější a životaschopnější než přísné cíle s vysokými krátkodobými náklady.

Argumenty pro námitku

Změna klimatu by měla být hlavní prioritou

Přestože je zřejmé, že kvalita života lidí v rozvojových zemích je v této diskusi klíčová, nelze jí dosáhnout bez přísné ochrany klimatu. Důsledky změny klimatu představují pro lidstvo na celém světě nejzávažnější existenční krizi.

Negativní účinky změny klimatu se v posledním desetiletí výrazně zvýšily a mají pro člověka mnohostranné negativní důsledky. Povětrnostní podmínky.

Změna klimatu souvisí s tím, že extrémní povětrnostní podmínky, jako jsou cyklóny, záplavy nebo zemětřesení, jsou stále častější a silnější. To se ještě zhoršuje v

důsledku zvyšování hladiny moří, které postihuje pobřežní oblasti, kde žije většina obyvatel.

Rostoucí teploty způsobují častější sucha a úbytek řek, což vede k nedostatku vody. To se již projevuje například na jihozápadě USA, přičemž v sušších a méně rozvinutých zemích se důsledky pravděpodobně ještě zhorší. zdraví a životy lidí.

Povětrnostní podmínky kromě toho, že jsou nepříjemné, významně ovlivňují zdraví lidí.

V důsledku klimatických změn již nyní umírají statisíce lidí ročně. Další miliony lidí mají zdravotní problémy související se zhoršujícím se klimatem, například dýchací potíže spojené se znečištěným ovzduším nebo úpal způsobený zvyšujícími se teplotami.

Hospodářský výstup

Protože se lidé musí více soustředit na zmírňování negativních dopadů změny klimatu, společnost jako celek je méně produktivní, což má negativní dopad na hospodářský výkon. Tím se snižuje hospodářský růst a kvalita života.

Například v Číně se negativní vliv globálního oteplování odhaduje na 0,78% pokles HDP na každý 1 °C zvýšení teploty, což odpovídá 241,7 miliardám USD.

Nevyhovuje požadavkům na vysokou míru růstu populace.

S měnícím se klimatem a biosystémy se plodiny stávají méně úrodnými a odolnými vůči škůdcům, protože rostou ve stále odlišnějším prostředí, než na jaké se adaptovaly. To v kombinaci s nedostatkem vody vede k nižší produkci potravin na stejném množství zemědělské půdy. Ceny potravin se proto zvyšují a vzhledem k vysokému počtu obyvatel (vyšší poptávce po potravinách) dochází k častějším hladomorům a podvýživě. Všechny tyto důsledky jsou nejen problémy samy o sobě, ale mohou vést i k sekundárním dopadům.

Migrace.

Protože se život v určitých oblastech stává obtížnějším nebo dokonce nesnesitelným, jsou lidé nuceni migrovat na přijatelnější místo s méně náročnými životními podmínkami.

Podle UNHCR každoročně opustí své domovy kvůli přírodním katastrofám 21,5 milionu lidí a tento počet pravděpodobně poroste s tím, jak se planeta otepluje a následky jsou stále závažnější.

UNIPCC odhaduje, že v příštích 30 letech bude v důsledku stoupajících moří, sucha, teplot a dalších klimatických katastrof pravděpodobně postiženo 143 milionů lidí. Většina z nich bude pocházet z rozvojových zemí.

To způsobí nejen sociální napětí v zemích, do nichž budou lidé migrovat, ale také další zhoršení rozvoje a růstu zemí, z nichž lidé migrují, v důsledku odlivu mozků a rostoucích nákladů na odstraňování škod a obnovu.

Konflikty.

S rostoucím nedostatkem vody a potravin a s tím, jak se velké části území stávají prakticky nepoužitelnými, budou války o zdroje stále častější. Zejména v rozvojových zemích, kde sociální a etnické napětí není neobvyklé, to může snadno vyvolat násilné konflikty, při nichž mohou nevinní lidé přijít o domov nebo o život. Rozvojové země budou navíc těmito dopady zasaženy neúměrně, a to z mnoha důvodů.

Protože tyto země mají z definice méně peněz, je pro ně obtížnější dovolit si investice do opatření zmírňujících změnu klimatu, jako je instalace klimatizací nebo výstavba bariér proti tsunami. Obtížnější je také obnova infrastruktury po jejím zničení.

Do jejich infrastruktury a veřejných služeb se investuje relativně méně, což ztěžuje první pomoc lidem v oblastech postižených přírodními katastrofami.

Lidé žijící v rozvojových zemích mají nižší příjmy, což je činí závislejšími na místě bydliště a ztěžuje jim stěhování, např. za účelem úniku před stoupající hladinou moře.

Rozvojové země se často nacházejí v regionech, které jsou již nyní postihovány přírodními katastrofami, jako jsou cyklony nebo zemětřesení, i když je změna klimatu nezhoršuje. Navíc je obyvatelstvo obvykle soustředěno v pobřežních oblastech, které jsou přírodními jevy zasaženy nejvíce.

Ekonomiky rozvojových zemí jsou většinou závislé na prvovýrobě, která je silně ovlivněna klimatickými a povětrnostními podmínkami, ve srovnání s ekonomikami vyspělých zemí, které jsou více založeny na službách.

Očekává se proto, že negativní dopady na jejich ekonomiky budou ve srovnání s vyspělými zeměmi ještě vyšší.

Tyto důsledky se budou v budoucnu jen zhoršovat. Dopady klimatických změn jsou každým rokem viditelnější. Vzhledem k tomu, že celosvětové emise ještě nedosáhly svého vrcholu, budou se výše uvedené problémy v následujících letech jen zhoršovat.

Pokud navíc výrazně nesnížíme emise skleníkových plynů a nezpomalíme proces klimatických změn, budou jejich důsledky ještě drastičtější a méně zvrátne. Na druhou stranu, pokud umožníme rozvojovým zemím, aby prošly industrializací založenou na fosilních palivech, stanou se pravděpodobně největšími znečišťovateli a problém ještě více prohloubí.

Pokud k tomu nepřispěje každý, je nepravděpodobné, že se nám podaří zpomalit změnu klimatu a snížit její negativní dopady, zejména na ekonomiky a společnosti v rozvojových zemích.

Naproti tomu stanovení celosvětových cílů v oblasti emisí CO₂, včetně rozvojových zemí, povede ke snížení emisí skleníkových plynů. To může zmírnit dopady změny klimatu a zabránit celosvětové katastrofě.

I když tyto cíle poškozují hospodářský růst rozvojových zemí, jsou lepší alternativou pro život jejich občanů a celé planety ve srovnání s horšími dopady změny klimatu.

Emisní cíle pro rozvojové země brání "outsourcingu" emisí

Situace v oblasti cílů emisí CO₂ pro rozvinuté země nezávisí na cílech stanovených pro rozvojové země - je symetrická na obou stranách sněmovny.

Ve světě bez cílů v oblasti emisí CO₂ pro rozvojové země by si rozvinuté země stále stanovovaly a snažily se plnit své vlastní cíle.

Vyspělé země mají dostatečně vysokou životní a sociální úroveň, takže jejich občané se méně zajímají o existenční otázky nebo hospodářský růst a mohou se více soustředit na abstraktnější otázky, jako je změna klimatu.

Změna klimatu se tak ve většině vyspělých zemí stala významným politickým tématem a většinou panuje široká shoda na tom, že vyspělé země jsou povinny tento problém řešit. Nestanovení cílů v oblasti emisí CO₂ v rozvojových zemích by však snížilo účinnost těchto opatření rozvinutých zemí z důvodu outsourcingu emisí.

Společnosti se usilovně snaží zabránit opatřením na ochranu životního prostředí nebo je obejít.

Pět největších světových ropných a plynárenských společností ročně utratí téměř 200 milionů dolarů za lobbování s cílem zablokovat legislativu na ochranu klimatu.

Řada výrobců automobilů se snaží obelstít zkušební emisí, aby jejich vozidla byla schválena bez nutnosti snížit emise.

Celkově se zdá, že snaha vyhnout se environmentálním předpisům je pro společnosti výhodnější než jejich dodržování. Pokud v rozvojových zemích neexistují

emisní cíle, mohou tam tyto společnosti přesunout svou výrobu nebo produkci energie.

Tím by se vyhnuly klimatickým předpisům vyspělých zemí, což by snížilo dopad těchto předpisů na ochranu klimatu. Ačkoli některé emise ze své podstaty nelze outsourcovat, například emise z dopravy, velká část průmyslových procesů je nezávislá na jejich umístění díky globální přepravě, která je díky globalizaci levnější.

Ačkoli by se zdálo, že rozvinuté země snížily své emise, protože znečišťovatelé by již nepůsobili na jejich území, tyto emise by se ve skutečnosti pouze přesunuly na jiné místo. Podobná situace již nastala v jiných oblastech, například v oblasti ochrany zaměstnanců a spravedlivé mzdy.

Poté, co západní země začaly prosazovat přísnější pracovní předpisy, což vedlo ke zdražení výroby, přesunula se velká část výroby do zemí bez těchto bezpečnostních mechanismů, např. do Číny.

Když tyto země zavedly vlastní předpisy o bezpečnosti práce, továrny se prostě přestěhovaly jinam, kde byly předpisy volnější, například do Bangladéše. Tyto země nyní ani nemají na výběr, zda zavedou účinné předpisy, protože výrobci je mohou vydírat hrozbou, že se v případě jejich zavedení opět přestěhují do jiné země.

Pokud je opatření uplatňováno pouze lokálně, nemůže problém vyřešit globálně, protože společnosti si raději najdou jiné místo, kde budou pokračovat ve svých praktikách, než aby se přizpůsobily novým požadavkům.

To by zhoršilo klimatickou situaci celého světa ze dvou důvodů:

Rozvinuté země by měly menší motivaci ke zlepšení.

Ačkoli by se problém ve skutečnosti nevyřešil, zdálo by se, že rozvinuté země své emise i tak výrazně snížily. To by přeneslo pozornost a vinu především na rozvojové země a nemotivovalo by to rozvinuté země k tomu, aby se problémem tolik zabývaly, např. investicemi do ekologických technologií.

Vzhledem k tomu, že prostředky a motivaci k zavádění zelených technologií mají dnes většinou jen vyspělé země, mohl by se tento pokrok v inovacích celosvětově zpomalit. Pro změnu klimatu nejsou hranice důležité. I kdyby vyspělé země přestaly skleníkové plyny produkovat úplně, klima by stále poškozovaly emise z rozvojových zemí. Emise na jakémkoli místě ovlivňují planetu na celém světě.

Snížení emisí z rozvinutých zemí by tedy bylo zbytečné, pokud by po něm následovalo zvýšení emisí z rozvojových zemí, protože součet emisí by se příliš nesnížil.

Nezavedení emisních cílů v rozvojových zemích by tedy vedlo k tomu, že by více emisí vypouštěly nejen rozvojové země, ale i společnosti z rozvinutých zemí.

Na druhou stranu by zavedení celosvětových cílů pro emise CO₂ tomuto problému zabránilo.

Pokud by nebylo kam se přestěhovat, protože cíle pro emise CO₂ by platily pro každou zemi, museli by výrobci nést odpovědnost a skutečně snížit své emise, např. investicemi do ekologických technologií.

Závěrem lze říci, že aby lidstvo jako celek skutečně snížilo emise, a ne je pouze přesunulo na jiné místo, musí být emisní cíle účinné na celém světě.

Emisní cíle nebrání hospodářskému růstu

Přestože industrializace založená na využívání fosilních paliv byla v minulosti hlavní hnací silou rychlého hospodářského rozvoje a růstu, politický, hospodářský a sociální kontext, který takový rychlý růst umožňoval, se výrazně změnil.

Za prvé a především, fosilní technologie zhoršují dopady změny klimatu. To je činí nejen morálně protichůdnými, ale také prakticky spornými, protože jejich používání vyvolá katastrofy, jejichž zvládnutí bude nákladné, jak již bylo zmíněno v prvním argumentu.

Fosilní paliva nejsou do budoucna životaschopným zdrojem energie. Protože tyto zdroje nejsou v lidském měřítku obnovitelné, dříve či později nám dojdou. Přestože se objevují nové zdroje, tento trend nemůže trvat věčně, a jakmile se začnou zásoby snižovat, cena se zvýší, čímž se používání fosilních paliv stane ekonomicky neúnosným.

Autoritativní režimy, jako je Rusko, Venezuela nebo země Blízkého východu, kontrolují velkou část zdrojů fosilních paliv. To je problematické ze dvou důvodů.

Nákupem těchto komodit jsou placeny peníze, které podporují tyto režimy, jež často otevřeně porušují lidská práva a staví se proti humanistickým a demokratickým hodnotám.

Protože tyto režimy mají často své vlastní geopolitické zájmy, mohou fosilní paliva používat jako páku pro vyjednávání nebo dokonce vydírání, jak můžeme vidět např. v případě Ruska, které vyvíjí tlak na Evropu snížením dodávek zemního plynu.

Kvůli výše uvedeným problémům jsou nové investice do technologií fosilních paliv, které by mohly přispět k jejich zefektivnění nebo zlevnění, omezené, protože tento zdroj energie je většinou považován za zastaralý.

Cíle v oblasti emisí CO₂, které povedou k používání ekologičtějších technologií, jsou proto nezbytné pro rozvojové země, aby se vyhnuly tak vysokým nákladům na změnu klimatu a připravily své ekonomiky na budoucnost.

Je sice pravda, že rozvojové země potřebují pro svůj rozvoj budovat základní infrastrukturu (železnice, silnice, mosty, letiště) a podporovat investice do podniků (továren, služeb atd.), nic z toho však není ze své podstaty závislé na fosilních palivech.

Stejného účinku lze dosáhnout použitím ekologických technologií.

Například pro továrny a domácnosti není důležité, zda jejich elektřina pochází z uhelných nebo jaderných elektráren. Přestože zavádění zelených technologií (které by snížily emise skleníkových plynů a umožnily splnit cíle) v rozvojových zemích závisí na dostupnosti zelených technologií a know-how, ceny zelených technologií drasticky klesají.

Například cena energie vyrobené pomocí solárních fotovoltaických modulů se za posledních 10 let snížila více než 6krát a za posledních 30 let více než 21krát. Navíc vzhledem k tomu, že proces dekarbonizace ve vyspělých zemích jde ruku v ruce s investicemi do zelených technologií, je pravděpodobné, že tyto ceny budou v budoucnu pouze klesat - na rozdíl od fosilních paliv.

Rozvojové země by proto měly upřednostnit zelený růst před růstem založeným na industrializaci, tj. měly by podporovat hospodářský růst a rozvoj a zároveň zajistit, aby přírodní bohatství i nadále poskytovalo zdroje a environmentální služby, na nichž závisí jejich blahobyt.

Zelené technologie jsou nejen proveditelné, ale jsou také výhodné pro rozvojové země. Technologie závislé na fosilních palivech budou v budoucnu pravděpodobně dražší než jejich čisté alternativy, a to ze tří důvodů.

Jednou ze zásad zeleného růstu je efektivnější využívání zdrojů země. Zelené technologie proto spotřebovávají méně energie a zdrojů, což zlevňuje jejich provoz. Vstupní náklady se pravděpodobně zvýší pouze u technologií využívajících fosilní paliva, např. ceny ropy, plynu a nafty budou vyšší, protože těchto komodit bude stále méně.

Technologie fosilních paliv jsou celkově složitější, např. spalovací motory jsou složitější a vyžadují více "pohyblivých částí" ve srovnání s jejich elektrickými protějšky. Výstavba solárních a větrných elektráren může být levnější a rychlejší než výstavba plynových nebo uhelných elektráren (zdroj?), protože nejsou tak masivní a nevyžadují velké počáteční investice.

To znamená, že jakmile se ekologické technologie stanou standardem, budou levnější než dnešní technologie využívající fosilní paliva. Svět se obecně shoduje na tom, že využívání fosilních paliv by mělo být postupně ukončeno a že jedinou cestou vpřed jsou zelené technologie.

Proto by rozvojové země měly využít této příležitosti a zajistit, aby nezůstaly v ekologickém přechodu pozadu. Rozvojové země by měly přilákat investory nebo získat od rozvinutých zemí dotace jako kompenzaci, která zmírní rozdíl mezi cenami dnešních špinavých a čistých technologií.

Namísto investic do špinavé industrializace s pochybnou využitelností v budoucnu by se měly prostředky vynakládat na vývoj a zavádění ekologických technologií, vzdělávání (rozvoj lidských zdrojů a vlastního know-how) a zvyšování povědomí.

Hospodářského růstu a vyšší kvality života lze dosáhnout pouze s cíli v oblasti emisí CO₂, protože industrializace založená na fosilních palivech je nejen ekonomicky nevýhodná, ale také škodlivá pro životní prostředí.

Média THBT by se měla zaměřit spíše na úspěchy přistěhovalců než na případy jejich vyloučení, utrpení nebo zranitelnosti.

Kontext, definice a model

Návrh vyvolává zásadní diskusi o úloze a dopadu mediálního zobrazování přistěhovalců. Jádrem debaty se soustředí na otázku: Měla by média změnit svou současnou optiku vyprávění o přistěhovalcích a zaměřit se z vyzdvihování negativ na pozitiva?

Pro účely této diskuse se pod pojmem "médiá" rozumí noviny, časopisy, televize, rozhlas a digitální média (zpravodajské portály online), jejichž přímým cílem je produkce zpráv. "Imigranty" se rozumí osoby, které se přestěhovaly do jiné země s úmyslem usadit se v ní buď dočasně, nebo natrvalo. Návrh je záměrně široký v definici "přistěhovalce". Kdo je považován za přistěhovalce, je důležitým tématem pro diskusi a je výběrem prováděným v médiích. Vzpomeňme si na rozdíl mezi "expat" (často někdo, kdo pracuje na vysoce kvalifikovaném místě s dobrým platem, s vysokoškolským vzděláním, často z bílého nebo většinového etnika), "imigrantem" (vágní, ale může zahrnovat "gastarbeiter", někoho, kdo vykonává dělnickou práci na dočasné vízum) a "uprchlíkem" (někdo, kdo nemigruje z ekonomických, ale z politických důvodů, např. na útěku před pronásledováním). Kromě toho je důležité vzít v úvahu, že existují jak zdokumentovaní, tak nezdokumentovaní přistěhovalci, kteří žijí ve značně odlišných světech, přičemž nezdokumentovaní přistěhovalci

často nemají přístup ke státním službám nebo legálnímu zaměstnání. V neposlední řadě je důležité si uvědomit, že existují přistěhovalci, kteří migrují z jiných než ekonomických nebo vzdělávacích důvodů, např. za účelem sloučení rodiny. Tato skupina je sice přítomna, ale je nepravděpodobné, že by měla velký vliv na diskusi.

Dalším důležitým koncepčním nástrojem, o kterém je třeba uvažovat, je negativní předsudek a jeho možné propojení s imigračním statutem. Negativní tendence je tendence v médiích nadměrně upřednostňovat negativní a senzační témata, jako jsou násilná úmrtí nebo celková úmrtí. Hovorový výraz "když to krvácí, tak to vede" se používá k popisu tendence médií soustředit zpravodajství na negativní nebo násilné příběhy. Tento výraz odkazuje na zvyk televizních a novinových stanic informovat o násilných činech velmi podrobně jako o hlavních příbězích a vyhýbat se jiným možným redakčním volbám. Možný průnik se statutem přistěhovalce může spočívat v tom, že přistěhovalec, který je do situace negativně zapojen, může učinit zprávu na začátku více "hodnou pozornosti", což může být zdrojem nebo posílením negativních stereotypů.

Tato debata se může odehrávat ve všech částech světa s velkým počtem přistěhovalců. Dynamika se může lišit v těch částech světa, kde převažují přistěhovalci - expati nebo kde mezinárodní cestovní ruch ovlivňuje místní komunity. Odlišně se může projevit také v případě, že největší skupina přistěhovalců je stejného etnického původu jako již dříve existující početná menšinová skupina. Jako příklad zemí, kde místní kontext nabízí odlišnou narativní zátěž než v západních zemích, si vezměte země jako Singapur, Hongkong, Vietnam a Thajsko. Zamyslete se také nad odlišnými způsoby, jakými by byly příběhy formulovány v Jihoafrické republice ve vztahu k přistěhovalcům z jiných jihoafrických států, jako je Namibie a Zimbabwe.

Model není potřeba, protože návrh se týká změny směru zaměření a neznamena nový systém nebo mechanismus pro jeho realizaci.

Argumenty pro návrh

Odstraňování negativních příběhů

Tento argument lze nejlépe vystihnout jako dva argumenty v jednom: 1) proč negativní mediální příběhy vytvářejí nespravedlivé mediální stereotypy. 2) proč tato politika pomůže odbourat negativní stereotypy. Protože sledují stejnou oblast sporu, je zde argumentace vylíčena jako jeden velký argument.

Tvrzení: Negativní příběhy nespravedlivě poškozují přistěhovalecké komunity

Kontext: S tím, jak se mění globální migrační vzorce, často v důsledku stárnutí populace, ekonomických příležitostí v důsledku globalizace, konfliktů, ekonomické nestability a klimatických změn, se mnoho zemí potýká s ekonomickými, sociálními a

kulturními dopady rostoucího počtu přistěhovalců. Média hrají zásadní roli při utváření diskurzu o imigraci, přičemž jejich obraz významně ovlivňuje veřejné mínění a následně i veřejnou politiku.

Pokud jde o mediální zpravodajství o přistěhovalcích, stále více výzkumů poukazuje na zkrácení mediálního pokrytí. Například studie Dixona a Williamse (2015) ukázala, že média v USA často nadměrně prezentují přistěhovalce jako osoby porušující zákon. Podobně Bleich et al. (2015) zjistili, že imigranti jsou v evropských médiích neúměrně spojováni s negativními zprávami. Takové zpravodajství podněcuje negativní stereotypy a podporuje prostředí strachu a nepřátelství.

Protiargumentem v této rozpravě, jak uvidíte v opozici, je to, že návrh nemusí nutně zahrnovat pouze příběhy o přistěhovalcích, kteří mají problémy s přizpůsobením se hostitelské společnosti. Bylo by užitečné analyzovat, proč se právě tento typ mediálních příběhů vyskytuje s největší pravděpodobností. Navíc analýza toho, proč i zobrazování "humánního" utrpení vede k negativním stereotypům o přistěhovalcích jako "bezmocných obětech", může rovněž pomoci argumentovat proti tomuto protinázoru opozice.

Analýza

Nejprve musíme pochopit, proč média o přistěhovalcích informují negativně. Existuje několik teorií, které vysvětlují, proč je zpravodajství médií o přistěhovalcích tendenčně zaujaté.

Obchodní zájmy: Mnoho zpravodajských stanic působí v konkurenčním komerčním prostředí. Senzační příběhy, které vyvolávají obavy nebo předsudky veřejnosti, mohou přilákat více diváků nebo čtenářů, a zvýšit tak sledovanost a příjmy. Negativní příběhy o přistěhovalcích mohou poskytnout takový senzační obsah, což vede ke zkrácení zpravodajství.

Vlastnictví médií: Politická orientace vlastníků médií může ovlivnit zobrazování přistěhovalců. Média vlastněná jednotlivci nebo skupinami s protimigračními postoji mohou s větší pravděpodobností zobrazovat přistěhovalce negativně, protože své zpravodajství přizpůsobují názorům svých vlastníků.

Stanovení agendy: Média hrají významnou roli při utváření veřejné agendy. Často se pak také řídí agendou, kterou formulují. To znamená, že přebírání negativních příběhů týkajících se přistěhovalectví znamená, že média jsou pak tomuto rámci podřízena a reprodukují ho, například tím, že informují o kontroverzích, které média vyvolala informováním o negativních příbězích.

Kulturní předsudky: Mediální obsah je často odrazem kulturních předsudků převládajících ve společnosti. Vzhledem k tomu, že ve společnosti panují předsudky

vůči přistěhovalcům, mohou pronikat do mediálního vyprávění a posilovat existující předsudky.

Postupy při získávání zdrojů: Novináři se často spoléhají na oficiální zdroje, jako jsou vládní zprávy nebo prohlášení. Pokud tyto zdroje nesou protiimigrační nálady, mohou ovlivnit tón a obsah mediálního zpravodajství.

Protiargument: Lze namítnout, že fakta, na nichž je založena špatná výkonnost přistěhovalců, jsou přesná a že média situaci vykreslují přesně. Jako protiargument k tomuto tvrzení je důležité si uvědomit, že výše zmíněné zdroje při analýze negativního zkresení berou takový špatný výkon v úvahu. Důležité je také umět diskutovat o tom, zda jsou příčiny případné vnímané špatné výkonnosti způsobeny socioekonomickými faktory, naznačenými "kulturními hodnotami" nebo nepřátelstvím vůči imigrantům.

Příkladem může být reakce v Nizozemsku na esej bývalého středolevicového politika Paula Scheffera "multikulturní drama", která byla publikována v roce 2000 v novinách NRC. Silné reakce na esej vytvořily vlastní mediální dynamiku. Eсей pak zachytily politické elementy, včetně populistického politika Pima Fortuyna, který stál v čele prvního průlomu krajně pravicového populismu v nizozemské politice.

Poté je třeba analyzovat, jaký vliv má toto negativní zobrazování na postoje proti přistěhovalcům. První mechanismus spočívá v tom, že stávající protiimigrantské postoje se zesilují v důsledku konfirmačního zkresení. Druhý mechanismus spočívá v tom, že média přesvědčují některé lidi, aby zaujali více protiimigrantský postoj, například proto, že mnoho lidí má sklon považovat mediální postavy za přesvědčivé. Třetí mechanismus spočívá v tom, že média nutí politiky, aby na tyto negativní zprávy reagovali. Politici jsou motivováni k tomu, aby tvář v tvář negativním příběhům nepůsobili "měkce". To pak vede k tomu, že navrhnou politiky, které jsou pro přistěhovalecké komunity negativní.

Tento problém má trojí dopad:

Negativní pozornost médií vede k negativním postojům širší společnosti, což následně snižuje toleranci vůči přistěhovalcům. Na každodenní úrovni to může znamenat stereotypy a diskriminaci, například na pracovišti nebo ve školách.

Pozornost médií podněcuje politiky k vytváření tvrdších politik, které mohou poškodit přistěhovalecké komunity, jako jsou restriktivní politiky vstupu a přísné policejní zákony.

Komunity přistěhovalců mohou reagovat negativně. Mohou se cítit jako obětní beránek a mohou být méně ochotné komunikovat s širší komunitou. Může dojít k napětí uvnitř komunity. Komunity přistěhovalců jsou také různorodým blokem, a to

může znamenat, že mezi jednotlivými komunitami vzniká napětí, přičemž některé skupiny obviňují ostatní z negativních stereotypů.

Protože tyto stereotypy v médiích vycházejí ze zkresleného pohledu na svět, je navíc nepravdivé a nespravedlivé tyto komunity takto zobrazovat.

Odkaz: Závěrem lze říci, že roli médií při utváření narativů o přistěhovalcích nelze podceňovat. Vzhledem k současným negativním tendencím v mediálním zobrazování přistěhovalců v Evropě a USA je třeba tyto škodlivé, nespravedlivé a nepřesné stereotypy odstranit.

Pozitivní posilování a integrace

Tvrzení: Pozitivní mediální obraz úspěchů přistěhovalců může sloužit jako mocný nástroj k odbourání převládajících negativních stereotypů a k usnadnění blahobytu přistěhovalců.

Prohlášení: Pozitivní mediální obraz může usnadnit sociální integraci přistěhovalců.

Analýza: Jak bylo analyzováno v předchozím argumentu, média hrají klíčovou roli při utváření veřejného mínění. Tím, že se média zaměřují na úspěchy přistěhovalců, mohou vytvářet pozitivní narativ, který podporuje pocit sounáležitosti a přijetí mezi domácím obyvatelstvem.

Děje se tak prostřednictvím propojení imigrantů prostřednictvím pozitivních rámců, které je pomáhají humanizovat v rámci dominantní skupiny, vyjádřením podobnosti životních zkušeností a propojením příběhů imigrantů s populárními narativy. Kromě toho může politika ukázat realističtější fakta a statistiky, které ukazují úspěchy přistěhovalců.

Protiargument: Kritici mohou namítat, že zaměření na úspěšné příběhy by mohlo vést ke stereotypnímu vnímání přistěhovalců jako nadměrně úspěšných, což by mohlo vyvolat odpor mezi domácím obyvatelstvem. To může vést k problému "vzorové menšiny", jako jsou například Američané asijského původu.

Protiargument: Sdílení různých příběhů o úspěchu z různých oborů a socioekonomického prostředí může pomoci tuto obavu rozptýlit. Tím, že média zobrazí realistické spektrum zkušeností přistěhovalců, mohou podpořit diferencovanější chápání přistěhovalců jako obyčejných lidí s jejich jedinečnými úspěchy a problémy. Tyto příběhy se navíc budou odehrávat v kontextu, kde již negativní postoje existují. Taková korekce kurzu pravděpodobně nebude tak razantní. Američanům asijského původu trvalo téměř pět desetiletí, než se zbavili aspirací, které existovaly během druhé světové války.

Dopad: Pozitivní mediální obraz může ovlivnit veřejné mínění a podpořit inkluzivnější postoj k přistěhovalcům. To může vést k soudržnější společnosti a lepší integraci přistěhovalců. Kromě toho může být také podkladem pro tvorbu politik a podporovat politiky, které odrážejí různorodou realitu přistěhovalců, a ne se řídí mylnými představami a strachem.

Úloha médií

Prohlášení: Úloha médií při poskytování objektivního a neutrálního pohledu je zásadní pro vyváženou reprezentaci přistěhovalců, a to včetně sdílení úspěšných příběhů přistěhovalců.

Kontext: Média hrají dvě důležité role. Zaprvé vyžadují od moci odpovědnost. Zadruhé poskytují přesný pohled na svět, který zlepšuje rozhodování lidí. Propadání negativním stereotypům roli médií zkresluje.

Analýza:

Úkolem médií je informovat veřejnost o různých společenských prvcích a skutečnostech. To zahrnuje i rozmanité zkušenosti různých skupin společnosti, například přistěhovalců. Informování pouze o negativních aspektech přistěhovalců tuto realitu neodrážejí. Stejně jako u jiných skupin jsou i zkušenosti přistěhovalců složité a různorodé, od těžkostí až po pozoruhodné úspěchy. Tím, že média přehlížejí pozitivní aspekty, neposkytují komplexní obraz. Imigranti navíc dosahují obdivuhodných výsledků v celé řadě statistik. Každá další generace, ať už se podíváte na kteroukoli skupinu, dosahuje lepších výsledků než její rodiče. Některé přistěhovalcké komunity dokonce předčí hostitelské komunity ve vzdělání a ekonomické výkonnosti.

Média získávají určité pravomoci k plnění svých úkolů. Získávají zvláštní ochranu, například zákony o svobodě tisku. V soudních případech nemusí prozrazovat své zdroje. Děláme to proto, že médiím přisuzujeme takový význam - ale práva udělují i povinnosti. Tyto povinnosti nejsou pocíťovány jen prostřednictvím zákonů - média také fungují na základě vlastních etických kodexů, jako je zákaz přijímání darů od respondentů. Kromě toho médiím přisuzujeme určitou společenskou moc, protože široká veřejnost čerpá informace z médií a prokazuje jim určitý respekt.

V tomto případě média zneužívají svou moc, pokud o zkušenostech přistěhovalců informují selektivně. Jedná se o nespravedlivé využití právní a společenské moci médií. Jedná se o rovnováhu, která by měla být napravena.

Protiargument: média by skutečně měla informovat o odpovědnosti. To vyžaduje neutralitu médií. Měla by tedy informovat o negativních situacích, které imigranty obklopují, protože to nabízí nejúplnější obraz o tom, co se ve společnosti děje.

Protiargument: je nepravdivý, pokud můžeme dokázat, že a) fakta nepotvrzují, že si imigranti zaslouží být vykreslováni negativně, b) předchozí mediální zkresení vytvořilo negativní obraz, který je třeba aktivně zkruslovat.

Měli bychom chtít více přistěhovalectví

Tvrzení: přistěhovalectví je čistý statek, kterého bychom měli chtít více. Mediální zpravodajství, které podporuje příběhy přistěhovalců, je důležité pro budování důvěry veřejnosti v rozsáhlejší a inkluzivnější přistěhovalickou politiku.

Analýza

Imigrace je důležitá z mnoha důvodů. Zvyšuje ekonomiku země tím, že doplňuje její kvalifikovanou pracovní sílu, často v oblastech, kde je velká poptávka po další pracovní síle, například ve zdravotnictví (vzpomeňme na Phillipino ve Spojeném království), v průmyslu (vzpomeňme na indické znalostní pracovníky v technologických odvětvích v Silicon Valley nebo v polovodičovém průmyslu v Eindhovenu) a ve stavebnictví (vzpomeňme na polskou a rumunskou migraci do severozápadní Evropy. Přispívá ke kulturnímu kapitálu země a sdílení norem.

Protiargument: přistěhovalectví s sebou nese také velké náklady a ne všechny příběhy o přistěhovalectví jsou úspěšné. Imigranti zvyšují tlak na místní služby, například tím, že zvyšují poptávku na přehřátých trzích s bydlením. A přistěhovalci jsou často nadměrně zastoupeni ve statistikách kriminality.

Protiargument: mnohé z těchto nákladů jsou přechodné, to znamená, že je můžete účinně plánovat. Například výstavbou dalších bytů. Nadměrné zastoupení přistěhovalců ve statistikách kriminality často odpadá, pokud se zohlední jejich socioekonomické zázemí.

Pozitivní příběhy mohou inspirovat k lepší imigrační politice. Politici často reagují na nálady veřejnosti. Pokud média zobrazují imigranty pozitivně, mohou ovlivnit nálady veřejnosti, a tím i politická rozhodnutí. Kanadská imigrační politika je často uváděna jako příklad, kdy pozitivní příběhy formovaly vstřícnější přístup k imigraci a spojovaly kanadskou národní identitu s "národem imigrantů". To poskytlo kanadským politikům politický kapitál k vytvoření inkluzivnější imigrační politiky. Lepší imigrační politika znamená více příležitostí pro kvalifikované přistěhovalce, hospodářský růst a vzájemnou kulturní výměnu.

Dopad: Toto mediální zpravodajství vede k silnější a inkluzivnější společnosti.

Argumenty pro námitku

Povinnost médií informovat pravdivě

Prohlášení: Média mají přirozenou povinnost informovat pravdivě, což zahrnuje i informování o případech vyloučení, utrpení nebo zranitelnosti přistěhovalců.

Kontext: Souhlasíme s tvrzením, že média jsou důležitým článkem v mechanismu demokratické společnosti. Jejich úloha přesahuje poskytování zpráv a informací - utvářejí veřejný diskurz, ovlivňují politická rozhodnutí a působí jako hlídací pes mocných, který zajišťuje odpovědnost a transparentnost. Aby mohla tuto úlohu účinně plnit, musí dodržovat zásady novinářské integrity, mezi něž patří přesnost, spravedlnost a vyváženost.

Důležité je, že s návrhem nesouhlasíme v charakteristice negativní stránky. Uvádění negativních příběhů o zkušenostech přistěhovalců neznamena, že všichni přistěhovalci jsou nezaměstnaní zločinci - je to sdílení jejich utrpení, těžké cesty, s níž se setkali na cestě do hostitelské země, pracovní diskriminace, diskriminačních praktik na hranicích atd.

Tento střet souvislostí je důležité analyzovat pro oba týmy. Nejúspěšnější analýza by se zabývala tím, proč mají média strukturální důvody upřednostňovat jednu nebo obě skupiny souvislostí, a analyzovala by, který typ souvislostí s největší pravděpodobností aktivizuje publikum.

Analýza:

Negativní příběhy o přistěhovalcích se často zakládají na skutečnosti. Imigranti často čelí problémům, jako je vykořisťování, sociální vyloučení a diskriminace. Případy jazykových bariér, nedostatečného přístupu k veřejným službám nebo rasového profilování jsou běžnou zkušeností mnoha přistěhovalců. Medializace těchto příběhů není projevem diskriminace, ale uznáním těchto skutečností.

nebo zlehčování těchto negativních příběhů podkopává povinnost médií podávat pravdivý a komplexní obraz. Je sice pravda, že úspěšné příběhy mohou inspirovat a povzbudit, ale případy utrpení nebo vyloučení poskytují kritický pohled na systémové problémy, které je třeba řešit. Tyto příběhy, i když jsou nepříjemné, jsou součástí zkušeností přistěhovalců. Například reportáže o podmínkách imigrantů v detenčních centrech na jižní hranici USA ovlivnily veřejné mínění a vedly k výzvám ke změně politiky vůči Obamově a Bidenově administrativě.

Zobrazení utrpení přistěhovalců může také vzbudit empatii a pochopení veřejnosti, což povede k větší inkluzivitě společnosti. Například mediální pokrytí syrské uprchlické krize sehrálo významnou roli při humanizaci problému a mobilizaci mezinárodní podpory. Příliš pozitivní vykreslování osudu uprchlíků totiž může vyvolat

zpětný efekt. V Dánsku byli uprchlíci ze Sýrie vnímáni jako "příliš bohatí", což vedlo k politice, kdy uprchlíci museli odevzdat šperky a rodinné památky, aby "zaplatili za svůj pobyt".

Možnou, ale riskantnější analytickou linií je podpora informování o potížích v přistěhovaleckých komunitách, jako jsou potíže s hledáním práce a boj s kriminalitou. Zde je třeba zaujmout postoj, že A) tyto aspekty jsou pro tyto osoby škodlivé a často škodlivé účinky pocítují přistěhovalci, B) že vedoucí představitelé místních komunit si často přejí, aby byla přijata opatření, a jsou frustrováni tím, že úředníci nejsou ochotni přijmout opatření ze strachu, že budou nahrávat krajně pravicovým narativům, a C) verzi třetího argumentu týkajícího se většinového odporu.

Dopad: Pokud média splní svou povinnost informovat pravdivě, mohou usnadnit informovanější veřejnou diskusi o přistěhovalectví. Prezentací úspěchů i problémů přistěhovalců mohou média přispět k utváření imigrační politiky, která bude lépe odrážet realitu a účinněji řešit problémy, jimž přistěhovalci čelí. Vyvážené zobrazování příběhů přistěhovalců může navíc přispět k empatictější a inkluzivnější společnosti tím, že přistěhovalce polidštší a podpoří porozumění jejich zkušenostem.

Riziko selektivního zastoupení modelových menšin

Prohlášení: Zaměření pouze na úspěchy přistěhovalců může vést k selektivnímu zastoupení "vzorových menšin", což posiluje stereotypy a udržuje nerovnosti.

Kontext: Pojem "modelová menšina" označuje demografickou skupinu, jejíž příslušníci jsou vnímáni jako ti, kteří dosahují vyššího stupně socioekonomického úspěchu, než je průměr v populaci. Tento úspěch je obvykle připisován silné pracovní morálce, vysoké hodnotě vzdělání a pevným rodinným strukturám. Nejznámějším stereotypním příkladem jsou asijské "tygří matky", které zpopularizovala Amy Chua ve své knize "Battle Hymn of the Tiger Mother" (Bojová hymna tygřích matek). Ačkoli se zdá, že mýtus o vzorové menšině je pozitivní, může vytvářet škodlivá očekávání a přehlížet systémové problémy.

Analýza:

Zdůrazňováním úspěšných příběhů by média mohla neúmyslně podporovat představu vzorových menšin - specifických skupin přistěhovalců, které jsou prezentovány jako trvale úspěšné a prosperující. To může vést k nereprezentativnímu zobrazení zkušeností přistěhovalců, které se zaměřuje na ty, kteří překonali nepřízeň osudu a dosáhli mimořádného úspěchu, zatímco opomíjí velkou většinu těch, kteří se potýkají s neustálými problémy. Média pravděpodobně selektivně používají tyto stereotypy z několika důvodů.

Dostupnost zdrojů v médiích. Novináři jsou často příslušníky vzdělaných vrstev, což znamená, že je pravděpodobnější, že mají kontakty spíše s příslušníky modelových menšin než s komunitami, které jsou více znevýhodněny.

Snadnější nalezení úspěšných příběhů je v dobře propojených komunitách. Je také méně pravděpodobné, že zpochybní stávající narativy, což může vést k odporu čtenářů, kterému se média pravděpodobně chtějí vyhnout.

Koncept modelové menšiny může dále prohlubovat společenské stereotypy a vytvářet na jedince z těchto komunit nepřiměřený tlak, aby se těmto očekáváním přizpůsobili. Například Američané asijského původu jsou v USA často označováni za vzorovou menšinu, což vede k očekávání všeobecně vysokých úspěchů v rámci této demografické skupiny, přičemž se opomíjí rozmanitost a individualita zkušeností v rámci této skupiny.

Zaměření na úspěchy může zastřít systémové problémy, kterým přistěhovalci čelí. Vyzdvihováním jednotlivých úspěšných příběhů mohou média neúmyslně posilovat myšlenku, že úspěch je čistě záležitostí individuálního úsilí, a ignorovat strukturální překážky, kterým mnoho přistěhovalců čelí. To může odvádět pozornost od nezbytných systémových změn, jako je lepší přístup ke vzdělání a zdravotní péči, spravedlivé pracovní postupy a spravedlivá imigrační politika.

Tato selektivní reprezentace může také vést k nerovnoměrnému mediálnímu pokrytí různých přistěhovaleckých komunit, což přispívá ke zkreslenému vnímání těchto komunit. Pokud by se například média soustředila na úspěšné příběhy jedné konkrétní skupiny přistěhovalců, mohla by vytvořit dojem, že tato skupina je "úspěšnější" nebo "lépe integrovaná" než ostatní, což by mohlo vyvolat rozpory a odpor mezi různými skupinami přistěhovalců.

Dopad: Selektivní zastoupení modelových menšin může mít škodlivé společenské důsledky. Může udržovat stereotypy, zakrývat systémové problémy a podporovat rozdělení mezi různými komunitami přistěhovalců. Může také odcizit přistěhovalce, kteří neodpovídají těmto vyprávěním o úspěchu, a způsobit, že se budou cítit přehlíženi a podceňováni.

Potenciální zpětná vazba ze strany publika

Prohlášení: Soustředění se pouze na úspěchy přistěhovalců může vést k odporu publika, zejména těch, kteří se domnívají, že média plně nereprezentují složitost přistěhovalecké problematiky.

Kontext: Důvěra veřejnosti v média je zásadní pro jejich roli poskytovatele informací a společenského hlídacího psa. Tato důvěra může být ohrožena, pokud jsou média vnímána jako média prezentující selektivní nebo neobjektivní pohled. V posledních letech důvěra v média klesá, stále více lidí volí radikálně pravicové strany a nezanedbatelná část veřejnosti je náchylnější věřit fake news nebo konspiračním teoriím.

Analýza: Pokud se média zaměřují převážně na úspěchy přistěhovalců, mohou to někteří diváci vnímat jako strategické vyhýbání se problémům spojeným s přistěhovalectvím nebo jejich bagatelizaci. Mohou mít podezření, že média informují selektivně, aby podpořila určitou agendu, což může vést ke skepsi a snížení důvěry v média. Tato nedůvěra může podkopat důvěryhodnost médií a jejich schopnost usnadňovat informovanou veřejnou diskusi.

Přehlížením těžkostí a systémových problémů, s nimiž se přistěhovalci často potýkají, navíc média mohou nepřímo přispívat k náladě, že přistěhovalci "to mají snadné", což dále podněcuje sociální rozdělení a nedorozumění. Například v oblastech, kde je přistěhovalectví spornou otázkou, by takové selektivní zpravodajství mohlo neúmyslně posílit nepřátelství vůči přistěhovalcům, kteří jsou považováni za příjemce neoprávněně pozitivního zpravodajství.

I kdybychom tyto škody nebrali jako možné, je pravděpodobné, že velká část populace jednoduše odmítne informace prezentované médii jako irelevantní nebo nepravdivé a přesune se k neobjektivnějším zdrojům, včetně účtů na sociálních sítích. To nevyvolá změnu, kterou by si navrhovatelé přáli.

Dopad: Tato reakce může polarizovat veřejné mínění a vést k většímu rozdělení společnosti. Může také bránit snahám o vyváženější imigrační politiku, protože diskuse se stává spíše podnětem pro vnímání a nedůvěru než pro komplexní porozumění. Tato debata se také dále promítá do problematiky nedůvěry v elity.

Strategické úvahy, jazyk a etické aspekty

Debatéři by měli mít na paměti nuance návrhu. Neobhazuje ignorování problémů, kterým přistěhovalci čelí, ale zdůrazňuje jejich úspěchy. Toto jemné rozlišení bude v debatě důležitým strategickým bodem.

Jazyk by měl být používán opatrně. Označování přistěhovalců může vytvářet stereotypy, proto je důležité mluvit o přistěhovalcích jako o jednotlivcích s jejich jedinečnými příběhy.

Z etického hlediska by debata měla zohlednit etiku médií týkající se pravdivosti, objektivity a vyváženého zpravodajství.

Následující pojmy jsou zatíženy ideologickými předpoklady a měly by být v debatě pečlivě používány a dávány do souvislostí.

Imigranti: Tento pojem označuje osoby, které se přestěhovaly do jiné země s úmyslem se tam usadit. Často je však používán široce a může homogenizovat různorodou skupinu osob s různými důvody migrace, různým právním statutem a odlišným kulturním zázemím. Často je také spojován s negativními stereotypy, částečně kvůli některým mediálním narativům a politickým diskurzům.

Expatrianti: Tento termín se obvykle vztahuje na odborníky nebo kvalifikované pracovníky, kteří dočasně žijí v jiné zemi, než je jejich domovská země. S tímto termínem je však často spojena rasová nebo ekonomická předpojatost, protože se používá převážně pro západní bílé límečky a jen zřídka pro migrující pracovníky s nízkými příjmy nebo osoby z určitých regionů. To vytváří rozdělení a upevňuje stereotypy o přistěhovalcích.

Uprchlíci: Uprchlíci jsou lidé, kteří uprchli před válkou, násilím, konfliktem nebo pronásledováním a překročili mezinárodní hranice, aby našli bezpečí v jiné zemi. Někdy se pojmy "uprchlíci" a "migranti" používají zaměnitelně, což může vést k nedorozumění a záměně. Rozlišování je důležité, protože tyto dvě skupiny jsou chráněny různými orgány mezinárodního práva a mají nárok na různou pomoc a ochranná opatření.

Hostitelské komunity: Tento pojem označuje místní komunitu, která přijímá uprchlíky nebo přistěhovalce. Někdy však může znamenat jednostranný vztah, jako by "hostitelé" pouze dávali a nově příchozí pouze přijímali. To může přehlížet vzájemné výhody a přínosy, které přistěhovalci a uprchlíci často přinášejí svým novým komunitám.

Nelegální přistěhovalci bez dokladů: Označování přistěhovalců jako "nelegálních" může naznačovat jejich kriminalitu a dehumanizovat je. Výraz "bez dokladů" je z etického hlediska vhodnější, protože označuje nedostatek legálních dokladů, aniž by osobu kriminalizoval.

Ekonomičtí migranti: Tento pojem označuje lidi, kteří migrují především z ekonomických důvodů, například kvůli hledání lepších pracovních příležitostí nebo lepších životních podmínek. Často se však používá pejorativně nebo způsobem, který podkopává legitimní důvody, proč se lidé stěhují za lepším životem. Hranice mezi ekonomickými migranty a uprchlíky může být také nejasná, protože mnoho lidí opouští svou domovskou zemi kvůli kombinaci faktorů, které mohou zahrnovat ekonomické potíže, konflikty a pronásledování.

Literatura

Debata vychází z teorií vlivu médií, jako je teorie nastolování agendy, spirála mlčení a teorie rámcování, a ukazuje, jak mohou média formovat veřejné mínění.

Akademická literatura, jako například "Media and Migration" od Kunz, M., et al. (2011), poskytuje komplexní pohled na propojení médií a migrace. Vědci jako Entman a Rojecki (2000) se obsáhle zabývají mediálním rámcováním osob jiné než bílé pleti a zdůrazňují důsledky mediálního obrazu na veřejné mínění a tvorbu politiky.

Stereotypy a mediální rámování

Entman a Rojecki (2000) označili mediální rámování za mocný nástroj, který utváří narativ o imigrantech. Zjistili, že média imigranty, zejména barevné, často rámuje v negativním kontextu - často je spojují s kriminalitou, ekonomickou zátěží nebo kulturními hrozbami. Podobně i studie Bleicha et al. (2015) o mediálním pokrytí v Evropě zjistila, že imigranti jsou neúměrně spojováni s negativními zprávami.

Zpravodajské servery jako The Guardian a Al Jazeera hojně informovaly o předpojatosti a negativních stereotypch v mediálním pokrytí přistěhovalců. Zdůraznily, jak negativní zobrazení přispívá ke zkreslenému vnímání veřejnosti a posiluje stereotypy a strach.

Vliv na veřejné mínění a politiku

Vliv mediálních narativů na tvorbu politiky byl široce zkoumán. Podle zprávy Migration Policy Institute (2018) může veřejné mínění formované mediálními narativy a krajně pravicovými politickými aktéry vyvíjet značný tlak na tvorbu politik, což někdy vede k restriktivní imigrační politice.

Selektivní zastoupení a mýtus "vzorové menšiny"

Otázka selektivního zastoupení a jeho dopadu byla rovněž široce diskutována. V literatuře se často jako příklad uvádí mýtus "modelové menšiny". Tento stereotyp, který se obvykle vztahuje na asijské přistěhovalce v USA, je vykresluje jako jednotně úspěšné díky jejich tvrdé práci a vysokým morálním standardům. Ačkoli se zdá být pozitivní, vědci jako Wu (2014) tvrdí, že tento narativ příliš zjednodušuje a zkresluje rozmanité zkušenosti těchto komunit, často maskuje systémové problémy a podporuje odpor.

Média jako nástroj změny

Naproti tomu roste množství literatury, která se zasazuje o změnu mediální reprezentace přistěhovalců. Například Ramasubramanian (2011) uvádí, že média mohou být mocným nástrojem, který působí proti stereotypům, podporuje empatii a

integraci tím, že diváky seznamují s pozitivními příběhy o přistěhovalcích na individuální úrovni, ale také naopak.

Zdroje

"Rasa: jaké to je vyrůstat jako příslušník "modelové menšiny"." (21. prosince 2020). All Things Considered (NPR). Převzato z <https://www.npr.org/2020/12/21/948873834/what-its-like-to-grow-up-as-a-member-of-model-minority>

Akkerman, T. (2018, červenec). Vliv populistických radikálně pravicových stran na programy imigrační politiky: Pohled na Nizozemsko. Migration Policy Report (Zpráva o migrační politice).

Bleich, E., Bloemraad, I., & De Graauw, E. (2015). Migranti, menšiny a média: E.: Informace, reprezentace a participace ve veřejné sféře. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(6), 857-873.

Dixon, T. L., & Williams, M. L. (2015). The changing misrepresentation of race and crime on network and cable news [Měnící se zkreslování rasové a kriminální problematiky v televizním a kabelovém zpravodajství]. *Journal of Communication*, 65(1), 24-39.

Eberl, J.-M., Meltzer, C. E., Heidenreich, T., Herrero, B., Theorin, N., & Lind, F. (2018). Evropský mediální diskurz o imigraci a jejích dopadech: přehled literatury. *European Journal of Communication*, 33(2), 207-223.

Entman, R. M., & Rojecki, A. (2000). Černý obraz v bílé mysli: Vydavatelství a média v Americe: Bílý bílý: média a rasa v Americe. University of Chicago Press.

Scheffer, P. (2000, 29. ledna). Het Multiculturele Drama. *NRC Handelsblad*.

Ramasubramanian, S. (2011). The impact of stereotypical versus counter-stereotypical media exemplars on racial attitudes, causal attributions, and support for affirmative action (Vliv stereotypních versus nestereotypních mediálních příkladů na rasové postoje, kauzální atribuce a podporu afirmativních opatření). *Communication Research*, 38(4), 497-516.

Wu, F. H. (2014). Modelová menšina: F.: Asian American "success" as a race relations failure (Úspěch asijských Američanů jako selhání rasových vztahů). *Yellow: Race in America Beyond Black and White*, 39-77.

Tento dům se domnívá, že přírodní zdroje by nikdy neměly být ve vlastnictví soukromých subjektů.

Definice

Národní zdroje - materiály Země, které slouží k zajištění života a potřeb lidí - v kontextu této debaty znamenají lesy, řeky, moře, ale i zásoby ropy, plynu a nerostných surovin na planetě.

Přírodním zdrojem je například amazonský deštný prales, stejně jako důl Grasberg, největší světová zásoba zlata a mědi.

Soukromé subjekty jsou definovány buď jako jednotlivci, skupiny jednotlivců (s výjimkou politických společenství), nebo soukromé společnosti. V naprosté většině relevantních případů jsou "soukromými subjekty", které vlastní přírodní zdroje, soukromé společnosti. Pokud přírodní zdroje nejsou ve vlastnictví soukromých subjektů, jsou ve vlastnictví států nebo jiných, menších politických subjektů, nikoho nebo veřejných společností.

Kontext

Tento návrh není politickým návrhem, takže vlastně neprovádíme žádná skutečná opatření (žádné znárodnění nebo něco podobného), pouze diskutujeme o tom, zda by přírodní zdroje měly či neměly být ve vlastnictví soukromých subjektů.

Argumenty návrhu

Soukromé vlastnictví přírodních zdrojů je škodlivé pro životní prostředí.

Primární motivací soukromých subjektů pro těžbu přírodních zdrojů je zisk. Ve většině případů se jedná o společnosti: investoři do těchto společností investovali a očekávají návratnost svých investic. Způsob, jakým soukromé společnosti hospodaří s přírodními zdroji, se od způsobu, jakým tak činí nesoukromé subjekty, liší v několika různých ohledech:

- 1) Přírodní zdroje, pokud jsou ve vlastnictví soukromých subjektů, jsou vždy komodifikovány. Pokud přírodní zdroj vlastní soukromý subjekt, je pravděpodobné, že se bude snažit získat z tohoto přírodního zdroje nějaký prospěch - může to znamenat kácení lesa, těžbu rud nebo těžbu ropy. V lepším případě bude soukromý subjekt přírodní zdroje pouze "držet", ale i v tomto případě by se jednalo pouze o jeho spekulaci, že v budoucnu by mohl přírodní zdroje prodat za vyšší cenu soukromému subjektu, který by je chtěl využívat.

Oproti tomu, pokud zdroj vlastní nesoukromý subjekt, může být rozhodnutí o tom, jak s tímto zdrojem naložit, založeno na jiné než ekonomické logice: les může zůstat nedotčen, protože místní obyvatelstvo v tom nachází radost, nebo mořský zdroj ropy může zůstat nevyužit, protože místní komunitě nesmírně záleží na blahu ryb v oblasti. Ekonomický význam přírodního zdroje může být pro nesoukromého aktéra nulový, ale pro soukromého aktéra je ekonomika obvykle to jediné, na čem záleží.

Těžba přírodních zdrojů v naprosté většině případů značně zatěžuje životní prostředí - kácení lesů snižuje kvalitu ovzduší a přispívá ke globálnímu oteplování, intenzivní těžba často způsobuje, že okolní prostředí je značně znehodnocené a neobyvatelné, a těžba většiny druhů přírodních zdrojů otevírá dveře nehodám, jako jsou úniky ropy nebo požáry.

Jelikož se soukromé subjekty snaží maximalizovat zisk téměř za každou cenu, je mnohem pravděpodobnější, že zanedbají bezpečnostní opatření a opatření, která zvyšují pravděpodobnost nehod, a také že budou zjevně odmítat dodržovat environmentální předpisy, což je mnohem méně pravděpodobné, pokud přírodní zdroje kontrolují nesoukromé subjekty.

Ekologická katastrofa Deepwater Horizon, k níž došlo v roce 2010 v Mexickém zálivu, je jedním z příkladů katastrofy, k níž může vést nekontrolovaná honba za ziskem.

- 2) V případech, kdy jsou přírodní zdroje rozvíjeny, je pravděpodobné, že nesoukromé subjekty odvedou lepší práci, pokud jde o ochranu životního prostředí. Je tomu tak proto, že téměř vždy musí brát v úvahu širší dopady svého jednání - soukromý subjekt například nezajímá, co se stane s kvalitou půdy po zprovoznění dolu v určité oblasti nebo jak bude ovlivněna kvalita pitné vody. Zajímá ho důl a zisk, který může dosáhnout. Oproti tomu, pokud důl vlastní místní komunita, je mnohem pravděpodobnější, že všechny tyto "negativní externality" budou brány v úvahu. Stejná logika platí i v případě, kdy určitý přírodní zdroj kontroluje zdánlivě vzdálená vláda - tatáž vláda je i v nejhorším případě přinejmenším částečně závislá na podpoře obyvatelstva, aby mohla vládnout, možná dokonce závisí na hlasech lidí žijících v postižené oblasti.

Vzhledem k tomu, že zhoršené životní prostředí je něco, co se lidem obecně nelíbí, komunitní vlastnictví přírodních zdrojů pravděpodobně znamená, že o životní prostředí bude více postaráno než v případě soukromého vlastnictví.

Tento argument ukazuje, že soukromé subjekty výrazně častěji poškozují životní prostředí, a dopad tohoto argumentu je obrovský. Mnoho škod způsobených životnímu prostředí je takového druhu, že se dotýkají všech (globální oteplování), a to je velmi důležité, ale dopady jsou také více rozptýlené, protože využívání různých přírodních zdrojů způsobuje přímé a specifické škody obyvatelům žijícím v postižené oblasti, což výrazně ovlivňuje jejich zdraví, blahobyt a v důsledku toho i jejich schopnost žít šťastně a v míru.

Soukromé vlastnictví přírodních zdrojů je nemorální

Přírodní zdroje nevytvořil jednotlivec nebo skupina jednotlivců, jsou tu odjakživa a po většinu existence lidstva byly součástí "společného". Na rozdíl od výrobků, řemeslných nebo zemědělských, přírodní zdroje nevytvořil ani nezlepšil žádný jednotlivec, jsou výtvozem přírody. Když společnost přírodní zdroje privatizuje, porušuje tím právo všech ostatních na vlastnictví, protože každý má na přírodní zdroje stejný nárok.

I když jsou přírodní zdroje ve vlastnictví místní komunity nebo státního konsorcia, jsou bezpochyby do jisté míry odcizeny všem ostatním. Rozsah škod je však mnohem nižší, protože veřejné formy vlastnictví jsou často jen nástroji, jejichž prostřednictvím se uplatňuje koncept společného vlastnictví. Na druhou stranu soukromé vlastnictví přírodních zdrojů je

ve své podstatě výlučné - když něco zprivatizujete, přesunete vlastnictví ze "společného" na "individuální".

Je také pravda, že společenství může rozhodnout o prodeji nebo postoupení vlastnictví přírodního zdroje soukromému subjektu. Toto rozhodnutí se může jevit jako plně informované a někdy dokonce v zájmu společenství, které jej činí. To však neznamená, že je nemorální, neboť takové rozhodnutí není přijato pouze jménem skutečných rozhodovatelů, ale také jménem těch, kteří se rozhodovacího procesu neúčastnili. Kromě toho jsou přírodní zdroje při privatizaci odcizeny všem těm, kteří z nich teprve budou mít prospěch nebo kteří na ně mají rovněž právo - nenarozeným. A konečně, bez ohledu na to, jak demokratické nebo dobře promyšlené je demokratické rozhodnutí, některé záležitosti by měly spadat mimo oblast demokratického rozhodování. Stejně jako je nepřijatelné, aby jakýkoli demokratický orgán rozhodoval o omezení základních lidských práv, je nepřijatelné, aby kdokoli rozhodl o odcizení přírodních zdrojů jejich právoplatným vlastníkům, lidem.

Privatizace přírodních zdrojů poškozuje hospodářský blahobyť společnosti

Přírodní zdroje jsou často významným zdrojem národního bohatství, často působí jako síla, která vytváří a udržuje růst, ovlivňuje životní úroveň obyvatelstva a snižuje chudobu. Těžba nerostných surovin a uhlí tvoří až 48 % HDP Tádžikistánu a mnoho rozvojových zemí je při svém hospodářském růstu silně závislých na využívání té či oné formy přírodních zdrojů.

Přírodní zdroje jsou tak důležité, že by se s nimi nemělo hazardovat a neměly by se dávat do soukromých rukou, a to z následujících důvodů:

1. Soukromé vlastnictví přírodních zdrojů vytváří soukromé zisky. Přírodní zdroje jsou velmi často omezené zdroje (ropa, nerosty, rudy...) s trvalou nebo trvale rostoucí základnou poptávkou. To znamená, že těžba přírodních zdrojů je velmi často mimořádně výnosná. Pokud jsou přírodní zdroje privatizovány, veškerý zisk z jejich těžby připadá vlastníkům. Je pravda, že se z tohoto příjmu často platí daně a majitelé musí platit dělníky a někdy nakupovat zařízení na místě, ale to je často zakrnělé oproti ziskům, které tyto společnosti dosahují. Důležité je, že když se přírodní zdroje privatizují, často se prodávají vlastníkům z vyspělého světa. To je zvláště důležité, pokud k privatizaci dochází v rozvojovém světě, protože to může vést k výraznému odlivu kapitálu ze země. Odhaduje se, že z Afriky každoročně odtéká kapitál v hodnotě 60 miliard USD, což je výrazně více než veškerá přicházející pomoc dohromady.

Někteří by mohli namítnout, že soukromé vlastnictví přírodních zdrojů snižuje riziko korupce, a tím činí dané společnosti ekonomicky udržitelnějšími. Tato kritika však často vychází z předpokladu, že soukromé společnosti mohou zázračně uniknout korupci a že proti ní nelze přijmout žádná opatření. Ale i v tom nejhorším případě, pokud připustíme, že korupce v řízení veřejně vlastněných společností je zralá, je většinou korupce malého rozsahu a lokalizovaná a "zisky" z korupce zůstávají uvnitř místního prostředí, a to je stále relativně lepší než zisky přelévající se z některých nejchudších zemí světa do těch nejbohatších. A je známo, že veřejně známé

společnosti jsou také velmi úspěšné - jak ukazuje případ Saudi Aramco, druhé největší společnosti na světě podle tržeb (od roku 2022).

2. Soukromí vlastníci mohou v honbě za vyššími zisky často také nadměrně využívat určité zdroje a zaměřovat se na krátkodobé výhody na úkor toho, že tyto zdroje budou z dlouhodobého hlediska zbytečné. Tento jev ovlivňují dva faktory: tlak akcionářů na návratnost jejich investic a také omezená délka života - pokud je vlastnictví soukromé, vlastní ho skuteční jednotlivci, kteří z něj chtějí v rámci svého života vytěžit co nejvíce. Oproti tomu kolektivní formy vlastnictví odstraňují složku úmrtnosti, takže správa přírodních zdrojů je výrazně dlouhodobější. Kromě ekonomických škod může nadměrné využívání vést také ke zcela konkrétním škodám na životním prostředí, jako je nedostatek vody, úbytek lesních porostů a vymírání druhů, jak již bylo ukázáno v předchozím argumentu.

Argumenty opozice

Soukromé vlastnictví přírodních zdrojů podporuje hospodářský růst a blahobyt.

Přírodní zdroje samy o sobě přinášejí komunitám, které je obklopují, jen velmi málo hmatatelných výhod. Naleziště rudy je užitečné pouze tehdy, pokud vytváří pracovní místa pro komunitu, a zásoby ropy pod zemí nemají žádný vliv na život nad zemí, pokud jsou ponechány nedotčené. Teprve těžba nebo rozvoj přírodních zdrojů vytváří hodnoty a s nimi i blahobyt pro společnost.

Přestože přírodní zdroje mohou být efektivně spravovány komunitami, komunitní formy vlastnictví jsou často mnohem horší než soukromé. To má několik důvodů:

1. Motivace k vytvoření úspěšného obchodního modelu je u soukromých vlastníků velmi vysoká. Soukromými subjekty jsou obvykle společnosti a tyto společnosti jsou vlastněny akcionáři. Koupí akcií akcionáři do společnosti investovali a očekávají návratnost investice. To znamená, že budou pravděpodobně vyvíjet tlak na vedení společnosti: aby zajistili co nejhladší průběh pracovního procesu, aby se snížily zbytečné náklady, aby se veškeré dodávky nakupovaly za konkurenceschopné ceny. V případě soukromých subjektů je tato motivace k tlaku na vedení silnější než v případě veřejného vlastnictví, protože na rozdíl od něj jsou v sázce vlastní peníze a zdroje vlastníků.
2. Navíc, i když management soukromých společností selže (a abychom byli spravedliví, není to vzácný jev), neznamená to konec světa - ve skutečnosti je to přínosem, protože to znamená, že je předstihnou jiné, efektivnější společnosti, které zaujmou jejich místo. To se v případě komunitních forem vlastnictví neděje, protože i neefektivní provozy jsou často podporovány společností, což se nejzřetelněji projevuje tím, že státy dotují státem vlastněné firmy zabývající se přírodními zdroji, které často také monopolizují trh, což dále snižuje motivaci managementu k optimalizaci výroby.
3. Egoistické pobídky soukromých subjektů pravděpodobně povedou k udržitelnému rozvoji zdrojů (s cílem udržet si dlouhodobý zisk) a také k podpoře dobrých vztahů s místními komunitami (protože případné protesty nebo represivní vládní opatření jsou

pro podnikání škodlivé). Ačkoli tedy nelze popřít, že některé soukromé těžební společnosti, společnosti zabývající se těžbou ropy a další podobné společnosti mají mizivé výsledky v oblasti práv zaměstnanců a životního prostředí, tyto společnosti se vymykají obecné logice podnikání, která se obvykle snaží o udržitelné a k zaměstnancům přátelské podnikání. Kromě toho jsou nekalé praktiky běžné i v nesoukromě vlastněných firmách hospodařících s přírodními zdroji - často jsou ještě závažnější a mohou mít kořeny v praktikách, které mají trh tendenci korigovat (např. diskriminace určité etnické skupiny).

Nejhorší excesy soukromého trhu mohou navíc regulovat státy - státy mohou stanovit environmentální a pracovní normy, takže pokud se negativní externality způsobené soukromými subjekty stanou příliš výraznými, státy mají mechanismy, jak je řešit, a to i v případech, kdy je vlastnictví přírodních zdrojů soukromé.

Všechny tyto faktory přispívají k účinnému řízení přírodních zdrojů. To samo o sobě není přínosem, ale důsledky to má: vytvářejí se a udržují pracovní místa, z daní lze financovat rozšiřování služeb státu a vznikají doplňkové podniky. Všechny tyto přínosy jsou zvláště důležité pro nejméně rozvinuté země světa, které někdy vlastní nepřeberné množství vzácných přírodních zdrojů - bylo by tragédií nenechat produktivní síly soukromého kapitálu tyto zdroje využívat a přinést závislým komunitám pokrok.

Soukromé vlastnictví přírodních zdrojů je základním právem

Jednotlivci mají nezadatelné právo na život, majetek a svobodu. John Locke zařadil majetek mezi nezcizitelná práva, protože majetek lze považovat také za rozšíření člověka. Jednotlivci, když zvýší hodnotu určitého majetku, vkládají do něj část sebe sama a tento majetek se do jisté míry stává jejich součástí. Soukromé vlastnictví je tedy rozšířením tělesné autonomie jednotlivců. Tato logika se vztahuje i na konkrétní přírodní zdroje, neboť mnohá ložiska nerostných surovin, doly nebo dokonce řeky se staly hodnotnými buď díky objevu, nebo usilovné práci konkrétních jednotlivců. Ti riskovali, když "přiváděli tento zdroj k životu", a proto si zaslouží, aby jim patřil.

Soukromé vlastnictví je také nezbytné pro to, aby jednotlivci mohli plně využívat svou svobodu. Pokud lidé nemohou vlastnit majetek, nejsou schopni bojovat proti případným nespravedlnostem způsobeným vládami a jsou schopni činit nezávislá rozhodnutí, protože mají něco, o co se mohou opřít. Tato logika je široce použitelná pro veškeré vlastnictví, ale přírodní zdroje se zde nijak neliší.

